

Osmanlıca®

Eğitim ve Kültür Dergisi

osmanlicadergi.com
@osmanlicadergi

ŞUBAT 2017

Cemâziye'l-ewvel - Cemâziye'l-âhir 1438

YIL 05 SAYI 42

7₺ 5₺

HAKİMİYETİN ZİRVESİNDE OSMANLI

ISSN: 2147-5334
9 782050 107826

HARFLERİ TANIYALIM

ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	پ	ب	ا	Matbu hatlı harfler
ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	پ	ب	ا	Rik'a hatlı harfler
Zel	Dal	Hı	Ha	Çe	Cim	Se	Te	Pe	Be	Elif	Okunuşları

غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ژ	ز	ر	Matbu hatlı harfler
غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ژ	ز	ر	Rik'a hatlı harfler
Gayin	Ayin	Zı	Tı	Dat	Sad	Şin	Sin	Je	Ze	Ra	Okunuşları

ی	ه	و	ن	م	ل	لث	گ	ك	ق	ف	Matbu hatlı harfler
ی	ه	و	ن	م	ل	لث	گ	ك	ق	ف	Rik'a hatlı harfler
Ye	He	Vav	Nun	Mim	Lam	Nef	Gef	Kef	Kaf	Fe	Okunuşları

Osmanlıcada bulunup da Kur'ân harflerinde olmayan harfler de vardır. Bu harfler şunlardır:

ث	گ	ژ	چ	پ
---	---	---	---	---

Yuvarlak içine alınan "Şin", "Dad", "Kaf" ve "Nun" harflerinin noktaları, el yazısında harfin sonuna kuyruk olarak eklenir.

~	~	~	~
---	---	---	---

Rik'a hattında iki noktalar çizgi (-), üç noktalı harfler ise takke (^) ile gösterilir.

ع	ث	ت	ب
---	---	---	---

Kırmızı renkli harfler Türkçe asıllı kelimelerde kullanılmaz. Mor renkli harfler, Farsçadan, yeşil renkli "Nef" harfi Türkçeden gelmiştir.

Not: Türkçeden gelen "nef" in haricindeki **siyah** renkli harfler Kur'ân alfâbesinden, **pembe** renkliler ise Farsçadan gelmiştir.

Not: Kelime içerisinde harflerin başlarındaki ses kullanılır.

OKUTUCU HARFLER

"a, e" sesleriyle okutur	ه	"a" sesiyle okutur	ا
"ı, i" sesleriyle okutur	ی	"o, ö, u, ü" sesleriyle okutur	و

Not: Okutucu harfler normal harf olarak da kullanılabilir.

Not: Elif harfi üzerinde (ا) **hemze** "e" sesiyle, (آ) **med** "a" sesiyle okutur. Harfin önünde okutucu bir harf yoksa bir önceki sese birleştirilir.

HE OKUTUCUSUNUN "A" SESİYLE OKUTUĞU YERLER

"He" okutucusu, kelime içindeki kalın harf ve kalın sesli uyumuna göre, isimlerde, mastarlarda ve eklerde "a" sesiyle okuttuğu yerler vardır. Fiillerdeki "a" sesi ikinci şahsın emir ve nehiy kipinde kullanıldığından "he" okutucusuyla değil, "elif" okutucusuyla yazılır. Dolayısıyla bir kelimenin mastar mı, emir mi olduğu daha ilk bakışta anlaşılabilir.

İSİM	باغله BAĞLA (İLE)	یاپمه YAPMA (MASDAR)
FiİL	باغلا BAĞLA	یاپما YAPMA (NEHİY)

KALIN VE İNCE KARŞILIĞI OLAN HARFLER

Osmanlıcada okutucu harflerden (و) okutucusunun "o-ö-u-ü" olmak üzere dört sesi karşıladığını görürsünüz. Bu ilk bakışta -normal olarak- bir zorluk gibi gözükmemektedir. Fakat bazı hususları bilmek kaydıyla zorluk gibi gözükken bu durum ortadan kalkmaktadır. Bu konu için aşağıdaki hususlara dikkat ediniz.

Osmanlıcada kullanılan Türkçe kelimelerde aynı sesi ifade etmekle birlikte birisi kalın, diğeri ince sesleri ifade eden toplamda on iki adet harf vardır. Bu harfler şunlardır:

	K sesi için	T sesi için	D sesi için	S sesi için	Ğ sesi için	H sesi için
KALIN	ق	ط	ط	ص	غ	خ
İNCE	ك	ت	د	س	گ	ه

Yukarıda verdiğimiz bilginin bize faydası nedir?

Bu on iki harften her hangi birisi bir kelimeye geldiğinde, mesela "vav" harfi için söylersek, okutucu harf olarak karşıladığı dört sesteki ikisini hemen elemiş oluyoruz. Yani kelimenin içerisinde bu on iki harfin kalın olanlarından bir harf gelmişse, (ö ve ü) sesleri; ince harflerinden birisi gelmişse (o ve u) sesleriyle okumayacağımızı hemen anlayabiliriz. Dolayısıyla diğer iki sesteki birisiyle okuyabiliriz.

KALIN O ve U	طوق TOK	خوش HOŞ
İNCE Ö ve Ü	تور TÜR	اوگون ÖĞÜN

SIYAK-SIBAK MESELESİ

Peki, kalınlık ve inceliğine göre iki sesi eledeğimiz halde geriye kalan seslerden ikisiyle de okunabilecek bir durum olursa ne olacak?

Mesela: **Yüz** lira. Bugün **yüz**meye gideceğim. **Yüzüm** yanımsı. Aynı durum, Osmanlıcadaki bazı kelimeler için de geçerlidir. Mesela bazı kelimelerin yazılışları aynıdır, fakat farklı okunurlar.

کوج	کول	صوص	قويو
Göç	Göl	Sos	Koyu
Güç	Gül -Mek	Sus	Kuyu

کول صوغوق	بوايش چوق کوج
Göl soğuk	Bu iş çok güç
گولمک کوزل	گوج وار اوزاغه
Gölmek güzel	Göç var uzağa

Aşağıdaki tabloya bakıldığında ise, durum biraz daha farklı ve karmaşık gözükabilir. Burada da yine kelimenin cümle içindeki kullanımına bakılır ve ona göre okunur.

بول	بول	بول	بول
Bül-ten	Bul	Böl	Bol

اکمگی بول ده وير
Ekmeği böl de ver
قيرمیزی بولتنله آرانپور
Kırmızı bültenle aranıyor
بول کپچه لوقانطه سی
Bol kepçe lokantası
آرایان بولور
Arayan bulur

Yıl: 05 / Sayı: 42
 ŞUBAT 2017
 Cemâziye'l-evvel - Cemâziye'l-âhir 1438
 ISSN: 2147-5334
 osmanlicadergi.com
 @osmanlicadergi

SÜEDA
 Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
 Adına İmtiyaz Sahibi
 ve Genel Yayın Yönetmeni
 METİN UÇAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
 A. MUHYİDDİN UZUN

Danışma Kurulu
 AHMED SEMİZ
 PROF. DR. ÖMER İŞBİLİR
 YRD. DOÇ. DR. YUSUF BİLEN
 DOÇ. DR. TURGUT KOÇOĞLU
 YRD. DOÇ. DR. HÜSREV AKIN

Yayın Koordinatörü
 İBRAHİM MAHİR ÇAKMAK

Hukuk Müşaviri
 Av. HAKKI AYĞÜN

Tashih
 AHMET BEYPAZAR
 İBRAHİM KARABOĞA

Grafik Tasarım
 ERDEM KÖYMEN

Sosyal Medya
 OSMAN GAZALİ ÇAKMAK
 ERDOĞAN AKMAN

Teknik Destek
 ADEM KILIÇ

Abone ve Dağıtım Servisi
 Tel: 0.212 671 51 80
 Gsm: 0.530 148 63 83
 info@sueda.com.tr

Abonelik Şartları
 Tek dergi ücreti: 7₺
 Abonelik ücreti: 70₺
 Kargo ile abonelik ücreti: 90₺
 Yurtdışı abonelik ücreti: 140₺

Hesap bilgileri
 Alıcı: Süeda Basım Yayın Sanayi ve
 Ticaret A.Ş.

PTT Hesap No: 6391849

Kuveyt Türk IBAN:
 TR82 0020 5000 0068 3301 0000 01
 AlbarakaTürk IBAN:
 TR53 0020 3000 0211 3660 0000 01

Hesap bilgileri
 Alıcı: Süeda Basım Yayın Sanayi ve
 Ticaret A.Ş.

Baskı Yeri
 Hayrât Neşriyat Matbaa Tesisleri/Isparta
 0.212 624 24 34

FİHRİST

BAŞ MUHARRİR 03
 Bize Düşen

OKUMA METİNLERİ 04
 Koçi Bey Risâlesi * Marifetname * Kur'an Hattı ve Kutadgu Bilig * Sene 1899

DEYİMLERİMİZ VE HİKÂYELERİ 20
 Ağzınla Kuş Tutsan Nafile

BİLİYOR MUYDUNUZ? 21
 Kelimelerin Kökenlerine Yolculuk * İlk Tayyâre Şehidleri Âbidesi Açılış
 Merâsimi * Tayyare Şehidleri Abidesi Açılış Merasimi Hakkında Belge

BELGE OKUMALARI 26
 Osmanlıda Belge ve Yazı Çeşitleri * Hâkimiyetin Zirvesinde Osmanlı *
 Fransa Kralının Yardım Talebine Cevabi Name

HÜSN-İ HAT ÇALIŞMALARI 32
 Harf ve Kelime Çalışmaları

OSMANLICA YAZABİLİYORUM 33
 Yazı Alıştırımları: "İyilik Edin!"

KİTÂBE OKUMALARI 34
 Çorum Saat Kulesi * Tokat Hatuniye Gülbahar Hatun (Meydan) Camii
 Şadırvanı * Çanakkale Saat Kulesi Kitabesi

TARİHTEN NOTLAR 36
 Çiçeğe Kıyamaması * Ermeni Çocuklar * Fatih Sultan Mehmed * Hoca'nın
 Zerafeti * Sultan Ahmed'in Vefatını Hissetmesi

OSMANLICA ÖDÜLLÜ BULMACA 40

صوﺷ ﺋﺎﻟﯩﺰ ﺻﯩﻨﯩﺮﺩﻩ ﺍﻭﻟﻤﺎﺯ
ﺻﻮﺷ ﺑﯩﺘﺘﺎﻙ ﺗﻮﭘ ﻛﻮﻥ
ﺻﻮﺷ ﺑﯩﺘﺘﺎﻙ ﺗﻮﭘ ﻛﻮﻥ
ﺍﺗﺸﻪ ﻛﯩﺮﯨﺴﯩﺪﺍ ﻛﺮﺑﻮﺗﺘﻮﻧﻤﺎﻙ
ﺻﺎﻏﻼﻧﻤﺎﺷﺘﯩﻢ ﻧﻄﺮ ﺗﺼﺎﺩﯗﻓﻰ
ﺗﯩﭙﻜﯩﻤﻰ ﻗﺪﺭﺩ

Savaş yalnız sınırlarda olmaz. Savaş bir
milletin topyekûn ateşe girmesidir. Eğer bu
bütünlük sağlanmamışsa zafer tesadüfi,
yenilgi kaderdir. (2. Abdülhamid Han)

BAŞ MUHARRİR

METİN UÇAR editor@osmanlicadergi.com @msserdengecti

تاریخ محکم

بزه دوشن

Bize Düşen

Sene 1515'ler. Sokullu Mehmed Paşa, İbn-i Kemal Paşazade, Ebussuud Efendi, Barbaros Hayreddin Paşa, Piri Reis, Bâkî, Fuzulî, Ahmed Karahisarî, Mimar Sinan gibi zatların yetiştiği kudret ve haşmet zamanları...

Fransa kralının, Osmanlı Padişahına "Dünyanın mamur yerlerinden birçok ülke ve beldenin hâkim ve padişahı ve bilmümlü mazlumlardan sığınağı olan sultan-ı muazzam ve hakan-ı müfahham hazretlerine arzım budur ki..." diye başlayan mektuplar yazdığı devirler...

Osmanlı Devletinin Almanların Avrupa üzerindeki tesirini kırabildiği dönemler...

Sonra hasta olduk, sonra da bitkisel hayata mı girdik? Asla!

Bediüzzaman Hazretleri Osmanlı'nın son döneminden bahırıyor ve diyor ki, "Yüz bu kadar sene geri kaldığımız mesafe-i terakkiden inşaallah mu'cize-i Peygamberi ile, şimendifer-i kanun-ı şer'iye-i esasiyeye (şer'i anayasaya) amelen ve burak-ı meşveret-i şer'iye fikren bineceğiz. Bu vahşet-engiz sahrayı kebirî (şu dehşetli çölü) zaman-ı kasîrede (kısâ zamanda) tekemmül-i mebadi (ielrlemenin esasları) cihtiyle tayyetmekle (uzun mesafeyi kısa zamanda geçip gitmekle) beraber, milel-i mütemeddine (hali hazırda ki medeni milletlerle ile) omuz omuza müsabaka edeceğiz. Zira onlar kâh öküz arabasına binmişler, yola gitmişler. Biz birdenbire şimendifer ve balon gibi mebadiye (terakkinin esaslarına) bineceğiz, geçeceğiz. Belki câmi'-i ahlâk-ı hasene olan hakikat-ı İslâmiyenin ve isti'dad-ı fitrinin, ve feyz-i imanın ve şiddet-i cû'un hazma verdiği teshil yardımıyla fersah fersah geçeceğiz."

Unutulmamalı ki, çınarın tohumundan çınar olur. Hangi sert kış ve karanlık gece var ki yaza ve parlak bir gündüze dönmemiş!

Sene 2017. Terakkinin esasları ortadadır. Osmanlıyı Osmanlı yapan değerler de... Bize düşen, bu esasları anlayıp kavrayacak birikimi ve şuura sahip olabilmektir. Haydi, Kanuninin Fransa Kralına Almanlara karşı yardım mektubunu okuyup kendimize gelelim. Amma illa onu okuyacak yazıyı öğreneyim.

سنة ١٥١٥هـ. صوفولى محمد باشا، ابن كمال باشازاده، ابوالسعود افندى، بارباروس خيرالدين باشا، پيرى رئيس، باقى، فضولى، احمد قره مصارى، معمار سناه كبرى ذاتلرلر يتيدى قدرت و همت زمانلرى...

فرانسه قراللرلر، عثمانلى پادشاهنه "دنيلانك معمر يرلرندره برهوه ثولله و بلده نك هاتم و پادشاهى و بالجملة مظلوملرلر صيغيناغى اولاره سلطانه معظم و خاقانه مخم حضرتلرينه عرضم بودركه "... ديهه باشلايانه مكتوبلر يازديغى دورلر...

عثمانلى دولتلك آلانلرلر آوروپه اوزرنده كى تاثيرينى قرايلديكى دونلر...

صوكره غنه اولدوه، صوكره ده يتكيسل حياهه مى كيردك؟ اصلا!

بدیع الزماہ حضرتلری عثمانلیلک صولک دونمده باغیرییور و دیسوردیله، "یوز بو قدر سنه کری قالدیغیز مافه ترقیده انه شاء الله معجزه ییغیری ایله، شمدوفر قانون شرعیه اساسیه (شرعی آناپاسیه) عملا و براوه سور شرعییه فلرلرینه جائز. بو وهت انیز صحرای کبری (شو دهشتلی هولی) زمانه قصیده ده (قیسه زمانده) تکمل مبادی (ایرلرله نك اساسی) جھیلله طی انتقله (اوزوره مافه ی قیسه زمانده کوجب کیتقله) برابر، ملل متدنه (حال حاضرده کی مدنی ملتلرله ایله) اوموز اوموزه سابقه ایده جائز. زیر اوانلر کاه آکوز آرابه سنه بینلر، یوله کیتلر. بز بردنره شمدوفر و بالوره کبی مبادییه (ترقیلک اساسینه) بینه جائز، کجه جائز. بلکه جامع افلاوه غنه اولاره حقیقت اسلامیه نك و استعداد فطریلک، و فیصه ایمانک و شدت هولک هضمه ویردیگی تھیل یاردیمیله فرسخ فرسخ کجه جائز."

اونوتولمالی که، چنارک تخومنده چنار اولور. هانلی سرت قیسه و قرائلوه کییه وارکه یازه و بارلاره بر کوندوزه دونمه مه!

سنة ٢٠١٧. ترقیلک اساسی اورته ده در. عثمانلى پادشاهنه دگرلر ده ... بزه دوشن، بو اساسی آصلایوب قاورایاوه بریکیه و شعوره صاحب اولایلملدر. هایدی، قانونیلک فرانسه قرالنه آلانلره قارشى یاردیم ملتوبنى اوقویوب کندیمزه حله لم. اما الا اونی اوقویاوه یازی یی اؤرنه لم.

مستین اوحار

قوچى بك رسالهسى

Koçi Bey Risâlesi

قوچى بك رسالهسى، ۱۷نجى يوزيىل عثمانلى تارىخىڭ اونغى قايىناقلارندىن. اثر، ۴نجى مراد و ۱نجى ابراهيمه تقديم ايدىلن راپورلردن ميدانه كلىمكدهدر. قوچى بك، عثمانلى دولتنىڭ اسكى كوچى تكرر قازانمىسى ايچون تيمار و زعامت سيستمىدىكى بوزوقلىقلارنى دوزلىتمەسنى و تيمارلى سپاهىلارنى تكرر قوتلىندىرىلمەسنى انا شرط اولارق كورور. قوچى بىگى عثمانلى سرائىدى كورولى اولمىسى و دوشونجهلرلىنى قورقوسىزجه سويلەمك جسارتىنى كوستره بىلەجك بر مزاجده بولونمىسى اثرى قيمتلى ياپمقدهدر.

بىز ده بو رسالهدىن بر بولومى سىزلىرلە پايلاشىيورۇز. هم او كونىڭ لسان و كلمەلرلىنە اشنالق قىزاق، هم ده او كونلردن خبر ائلق و دولت رىئىسنە تقديم ايدىلن موضوعلردن خبردار اولالم اىستەدك. دقتلى باقارسەق بو كونلە بگىزلىكلارنى اولدىغىنى كورمك هېچ دە زور اولمايلاقدر.

Koçi Bey Risâlesi, 17. yüzyıl Osmanlı tarihinin önemli kaynaklarından. Eser, 4. Murad ve 1. İbrahim'e takdim edilen raporlardan meydana gelmektedir. Koçi Bey, Osmanlı Devleti'nin eski gücünü tekrar kazanması için tımar ve zeamet sistemindeki bozuklukların düzeltilmesini ve tımarlı sipahilerin tekrar kuvvetlendirilmesini ana şart olarak görür. Koçi Bey'in Osmanlı sarayında görevli olması ve düşüncelerini korkusuzca söylemek cesaretini gösterebilecek bir mizaçta bulunması eseri kıymetli yapmaktadır.

Biz de bu risaleden bir bölümü sizlerle paylaşıyoruz. Hem o günün lisan ve kelimelerine aşinalık kazanmak, hem de o günlerden haber almak ve devlet reisine takdim edilen mevzulardan haberdar olalım istedik. Dikkatli bakarsak bugünle benzerliklerin olduğunu görmek hiç de zor olmayacaktır.

مالك اسلاميه ده ظهور ايدن فتنه و فساد باعث و بادی نه ايدوکی و سبيله
نه مقدار مالك الدن كندوکی بيان اولور *

سعادتلو و عظمتلو پادشاه كشوركشا حضرتلرينك ضميمه پرتو انداز نور افزايرنه نهان
اوليه كه دولت آل عثمان خلعت خلافتهم الى اخر الزمان بردولت عليه عظيمه دركه
اطراف و جوانبده اولان اعدای دين و دولت جمله يكدل و يكجهت اولوب هر طرفدن
عزم هجوم ايتسملر بامر الله تعالى جمله سنه جواب و برمك اسان ايدی حالا مالك اسلاميه دن
بونجه ولايتلر كيدوب بونجه خسارتلر كه اولمشدر و اعدای دين اوزرينه بوقدر سفرلر اولوب
بی حساب مال و خزائن تلف بولمشدر ينه دين و دولته نافع بر خدمت كوريلديكنه سبب
بودر كه طغوزبوز طغسان تاريخندن بری مناصب پادشاهی رشوت ايله نااهلنه و بربلور
اولدی و ارباب مقاتله حتی اولان زعامت و تيمار سپدلره كيروب اربابی پايمال اولدی اول
بالاده ذكر اولنديغی اوزره روم ایلی بکریکسی يانکزيالائی عسکريله نچه قرالی کبی بر
عظيم دشمنه جواب و كيروب نيجه دفعه بوز مشيكن و يوز اقلغی ايتمشيكن بيك تاريخندن
بري اون بش سنه علی التوالی نچه قرالی اوزرينه سردار اعظم بونجه طنطنه و شوكت ايله
سفر ايلدی انجق ايکی قلعه و درت پلنقه النوب قرال بدفعال ايسه سرحد مالك اسلاميه دن
اوتوز مقداری قلعه و پلنقه الوب الآن اللرنده در و مقدما اناطولی ولايتلرنده جلالي
اشقياسی بيك درت تاريخنده ظهور ايدوب اناطولی و قرمان و سيواس و مرعش و حلب
و شام و اورفه و ديار بكر و ارضروم و وان و موصل ايللرنده اولان قراوقصباتی غارت
و يغما ايدوب نيجه مملكتلر خراب و يباب اولدی بلکه پای تحت قدیم اولان
محروسه بروسه دخی يغمالنوب نيجه محلاتی احراق بالنار اولندی عربان و تركمان
طائفه سی دخی اطاعتدن چيقوب رعایا فقراسنه ظلم و تعدی بی حددن افزون ايتكله
اول جهتدن دخی نيجه كويلر خراب اولدی و قره ذكر طرفندن دخی قزاق عاق ظهور
ايدوب هر سنه ساحل بحره اولان قراوقصباتی غارت و يغما و اصحابی اسير و گرفتار
ايدوب مقابله ايدر كمسنه اولماغله روم ایلی حصارينه قريب محله كلوب يکی کوي و نيجه
باغچهلری احراق بالنار و اموال مسلمینی غارت و خسارت ايلدی و شر و شورلری دفع
ايچون بوغازده قلعهلر ياپلوب استانبول اطرافی محافظه اولغی لازم کلدی و شاه عجم دخی
مقدما بر نيجه ايلتيرالدوغندن غیری بغداد کي بر حصن حصینی اليزدن الوب و امامز
و مقتداي ديهز حضرت امام اعظم ابوحنيفه مكرم مرقد منورين ضبط ايدوب نيجه
اهانتلر ايلدی بونجه زماندر اوزرينه سفر اولور و بيشمار بيت المال تلف اولور قطعاً مفيد
اوليوب الدن ايکی خانلور برقریه الهدی بعصرک عسکريله الملق احتمالی دخی يوقدر
مكر پادشاه کندی کیده و لطفه مظهر دوشه مملکت يمن دخی الدن چيقوب امام
ديدکری شخصك قبضه تصرفنه كيروب و معن اوغلی دخی صورت اطاعتله برعاصی اولوب
مملکتندن بر بکریکيلک يری تغلباً ضبط ايدوب و بصره و لحسا و الیسی دخی طوائف
ملوک شکنه كيروب و بيك بش تاريخندن بری جمعاً مالك اسلاميه دن اون طغوز ایالت
ير الدن کندی باقي قلان مملکتلری دخی کندو ظلمه مز ياقوب رعایا و برایا پريشان
اولدی بو مصيبت نه مصيبتدر و الحاصل سلطنت عليدنك شوكت و قوتی عسکر ايله و عسکر
بقاسی خزينه ايله در و خزينه نك تحصيلی رعایا ايله در و رعایانك بقاسی عدل و داد ايله در
حالا عالم خراب و رعایا پريشان و خزينه نقصان اوزره و ارباب سيف بو حالحه برطرفدن
مالك اسلاميه الدن کفده ينه تدبیری کورولمز و علاجی صورولمز انواع سفاهت اكسلر
بو غفلت نه غفلتدر الحمد لله سعادتلو پاشاهمز حضرتلری سرافراز سلاطين روی زمین اوله
مکه و مدینه پادشاهی اوله اعدای دين و دولت بونجه مالك الملق و رعایا فقراسی
پايمال ظلم و ستم اولق قطعاً روا کورلر بونك تدبیری و علاجی کورلر پادشاه حضرتلرينه
فرض عين و عين فرض اولمشدر باقي امر و فرمان سعادتلو پادشاه عالم پناه
حضرتلرينکدر *

(1) Memâlik-i İslâmiye'de zuhûr eden fitne ve fesâda bâis (2) ve bâdî ne idüğü ve sebebiyle ne mikdâr memâlik elden gittüğü beyân olunur.

(3) Saadetlü ve azametlü pâdişâh-ı kişver-küşâ Hazretlerinin zamir-pertev-endâz nur-efzâlarına nihân (4) olmaya ki Devlet-i Âl-i Osmân hullidet hilâfetühüm ilâ âhiri'z-zamân bir devlet-i aliyye-i azîmedir ki (5) etrâf ve cevânibde olan a'dâ-yı dîn ü devlet cümle yek-dil ve yek-cihet olub her taraftan (6) azm-i hücum etseler, bi-emrillahi Teâlâ cümlesine cevâb vermek âsân idi. Hâlâ memâlik-i İslâmiye'den (7) bunca vilâyetler gidüb bunca hasâretler ki olmuştur ve a'dâ-yı dîn üzerine bu kadar seferler olub (8) bî-hesab mâl ve hazâin telef bulmuştur. Yine dîn ve devlete nâfi' bir hizmet görülmediğine sebab, (9) bu dergâh dokuz yüz doksân târihinden beri menâsıb-ı padişâhî rüşvet ile nâ-ehline verilür (10) oldu ve erbâb-ı mukâtele hakkı olan zeâmet ve tımar sepedlere girüb erbâb-ı pây-mâl oldu. Evvelâ (11) bâlâda zikrolunduğu üzere, Rûmeli Beğlerbeğisi yalnız eyâleti askeriyle Nemçe Kralı gibi

bir (12) azîm düşmana cevâb virüb nice def'a bozmuşiken ve yüz aklığı itmişiken bin târihinden (13) beri on beş sene ale't-tevalî Nemçe Kralı üzerine serdâr-ı a'zam bunca tantana ve şevket ile (14) sefer eyledi. Ancak iki kal'a ve dört palanka alınıb kral bed faal ise, serhad-ı memâlik-i İslâmiye'den (15) otuz

mikdârı kal'a ve palanka alub el-ân ellerindedir ve mukaddemâ Anadolu vilâyetlerinde Celâlî (16) eşkiyası bin dört târihinde zuhûr idüb Anadolu ve Karaman ve Sivas ve Maraş ve Haleb (17) ve Şâm ve Urfa ve Diyârbekir ve Arzırûm ve Van ve Mûsul eyaletlerinde olan kurâ ve kasabâtı gâret (18) ve yağma idüb, nice memleketler harâb ve yebâb oldu. Belki pay-taht-ı kadîm olan (19) mahrûsa-i Bursa dahî yağmalanub nice mahallâtı ihrâkun bi'n-nâr olundu. Urbân ve Türkân (20) tâifesi dahî itâatden çıkub reâyâ fıkрасına zulm ve taa'ddî-yi hadden efzûn etmekle (21) ol cihetten dahî nice köyler harâb oldu ve Karadeniz tarafından dahî Kazak âkk zuhûr (22) idüb her sene sâhil-i bahrda olan kurâ ve kasabâtı gâret ve yağma ve ashâbını esir ve giriftâr (23) idüb mukâbele ider kimesne olmamağla Rûmeli Hisarına karib mahale gelüb Yeniköy'ü ve nice (24) bağçaları ihrâkun bi'n-nâr ve emvâl-i Müslimîni gâret ve hasâret eyledi ve şer ve şûrları def' (25) için Boğazda kal'alar yapılub İstanbul etrafı muhâfaza olunmak lazım geldi ve şâh-ı acem dahî (26) mukaddemâ bir nice eyâletler olduğundan gayrı Bağdâd gibi bir hısn-i hasîni elimizden alub ve imâmımız (27) ve muktedâ-yı dînimiz Hazret-i İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe-i mükerremi merkad-i münevverin zabt idüb nice (28) ihânetler eyledi. Bunca zamandır üzerine sefer olur ve bî-şamar beytül-mâl telef olur. Kat'â müfid (29) olmayub elinden iki hâneli bir karye alınmadı. Bu

asrın askeriyle alınmak ihtimâli dahî yokdur. (30) Meğer pâdişâh kendi gide ve lûtfâ mazhar düşe. Memleket-i Yemen dahî elden çıkub, imâm (31) dedikleri şahsın kabza-i tasarrufuna girüb ma'an oğlu dahî suret-i itâatle bir âsî olub (32) memleketinden bir beğlerbeğilik yeri tagallûben zabt idüb ve Basra ve Lahsâ vâlisî dahî tavâif-i (33) mülûk şekline girüb ve bin beş târihinden beri cem'an memâlik-i İslâmiye'den on dokuz eyâlet (34) yer elden gitti. Bâkî kalan memleketleri dahî kendi zalememiz yakub reâyâ ve berâyâ perişân (35) oldu. Bu musibet ne musibetdir. Velhâsıl saltanat-ı aliyyenin şevket ve kuvveti, asker ile ve askerin (36) bekâsı hazîne iledir ve hazinenin tahsîli reâyâ iledir ve reâyânın bekâsı adl ve dâd iledir. (37) Hâlâ âlem harâb ve reâyâ perişân ve hazîne noksân üzere ve erbâb-ı seyf bu halde bir taraftan (38) memâlik-i İslâmiye elden gitmede... Yine tedbîri görülmez ve ilâcı sorulmaz, envâ'-ı sefâhet eksilmez... Bu (39) gaflet ne gaflettir. Elhamdülillah saâdetlü Pâdişâhımız Hazretleri ser-efrâz selâtîn-i rû-yı zemîn ola! (40) Mekke ve Medîne pâdişâhı ola! A'dâ-yı dîn ve devlet bunca memâlik almak ve reâyâ fukarâsı (41) pây-mâl zulm ve setm olmak kat'â revâ görülmez. Bunun tedbîri ve ilâcı görülmek, Pâdişâh Hazretlerine (42) farz-ı ayn ve ayn-ı farz olmuştur. Bâkî emr u fermân Saâdetlü Pâdişâh-ı Âlem-penâh (43) Hazretleridir.

Kelimeler:

Kişver-küşâ: Bir ülkeyi fetheden (kimse), fâti

Zamir-pertev-endaz: Gönül ışığı atan

Nur-efzâ: Nur artıran

Nihân: Görünmeyen, göz önünde olmayan

Hullidet hilâfetühüm ilâ âhiri'z-zamân: (Ar. ibare) Hilafetin ahir zamana kadar devam etsin.

Etrâf ve cevânib: Taraflar, yanlar

A'dâ-yı dîn ü devlet: Din ve devlet düşmanları

Yek-dil: Tek gönül

Yek-cihet: Tek yön

Bi-emrillahi Teâlâ: Allah Teâlâ'nın emriyle

Âsân: Kolay

Bî-hesab: Hesapsız

Hazâin: Hazine

Nâfi': Faydalı

Menâsıb-ı padişâhî: Padişaha ait makamlar

Erbâb-ı mukâtele: Savaş erbabı

Zeâmet: Osmanlı Devleti'nde feth sırasında elde edilen ve arâzi-i emîriyye denen yerlerden Savaşanlara, bir kısım devlet ve saray erkânına kılıç hakkı ve dirlik olarak verilen beytülmal hissesi, tımarın büyüğü

Pây-mâl: Ayaklar altına alınmış, çiğnenmiş, hakir duruma düşürülmüş, perişan edilmiş

bâlâ: Bir şeyin yüksek yeri, yukarı, üst

Ale't-tevalî: Ara arkaya, ardı sıra kesilmeden

Palanka: Araları çitle örülmüş ahşap direklerin ortasına moloz taşı ve harç doldurmak sûretiyle

yapılmış, hendekle çevrili küçük hisar

El-ân: Şimdi

Mukaddemâ: Bundan önce, evvelce, eskiden

Kurâ: Köyler

Kasabât: Kasabalar

Gâret: Yağma, çalıp alma, talan

Yebâb: Yıkık, harap, vîran

Pay-taht-ı kadîm: Eski başkent

Mahrûsa-i Bursa: (büyükşehir) Bursa

İhrâkun bi'n-nâr: Ateşle yakma

Reâyâ: Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan ve vergi veren halk

Taa'ddî: Zulmetme, hak ve insaf sınırını aşma

Âkk: Dik başlı, âsî, serkeş

Sâhil-i bahr: Deniz sahili

Şûr: Karışıklık, gürültü, kavga, fitne

Hısn-i hasin: Sağlam kale

Muktedâ-yı dînimiz: Dini konularda uyulan

Merkad: Mezar, kabir

Kat'â: Kesinlikle

Müfid: Fayda veren, yarar sağlayan, faydalı, yararlı

Tagallüben: Zorla hüküm sürerek

Tavâif-i mülûk: Abbâsî Devleti'nin yıkılmasından sonra İslâm âleminde kurulan küçük devletler.

Zaleme: Zalimler

Reâyâ: Osmanlı Devleti'nde halkın vergi ve haraç veren, genellikle toprakla uğraşan gayrimüslim kısmı

4. MURAD

1. İBRAHİM

Berâyâ: Osmanlı Devleti'nde halkın vergi ve haraç vermeyen Müslüman ve kılıç ehli kısmı

Erbâb-ı seyf: Kılıç sahibi

Memâlik-i İslâmiye: İslam memleketleri

Envâ'-ı sefâhet: Çeşit çeşit değer ölçülerini hiçe sayarak pervâsızca yapılan eğlence

Ser-efrâz: Benzerlerinden üstün olan (kimse), seçkin, mümtaz

Farz-ı ayn: İslâm dininde her mükellef Müslüman tarafından bizzat yapılması gereken farz

Marifetname*

معرفتنامه، ارضروملی ابراهیم حقینک ایکنجی آنا اثریدر. آنسیکلوپدی تورندهدر؛ ۱۷۵۷'ده یازیلمشدر. ۱۸۳۶ و ۱۸۶۴'ده مصرده ۱۸۶۸، ۱۸۸۹ و ۱۹۱۴'ده استانبولده باصیلمشدر. اورته لامة ۶۰۰ بیوک صحیفهدر. آل یازمه لری ۲ جلد اولوب، حالاً تیللوده طورونلری طرفندن محافظه ایدیلیمکدهدر.

اثر بر اوك سوز، اوك بولوم و بر صوك سوز احتوا ايدر. هر بولوم داها آلت بولوملره آيريلمشدر. اوك سوز تماما دينيدر.

برنجی بولوم فن اولدر. اللهك وارلغنی، برلگنی آكلاتقدن صوكره یالین و بيله شیک جسملری، معدنلری، بیتکیلری و نهایت انسانی آكلاتیر. صوكره کئومتری، آصترونومی و تقویم قونولری یر آلیر. جغرافیه یه عائد بولومنده ۱۰۰'دن فضله ایلک هانگی اگلم

Marifetname, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın ikinci ana eseridir. Ansiklopedi türündedir; 1757'de yazılmıştır. 1836 ve 1864'te Mısır'da 1868, 1889 ve 1914'te İstanbul'da basılmıştır. Ortalama 600 büyük sayfadır. El yazmaları 2 cilt olup, halen Tillo'da torunları tarafından muhafaza edilmektedir.

Eser bir önsöz, üç büyük bölüm ve bir sonsöz ihtiva eder. Her bölüm daha alt bölümlere ayrılmıştır. Önsöz tamamen dinidir.

Birinci bölüm Fenn-i evvel'dir. Allah'ın varlığını, birliğini anlattıktan sonra yalın ve bileşik cisimleri, madenleri, bitkileri ve nihayet insanı anlatır. Sonra geometri, astronomi ve takvim ko-

و بویلامده اولدیغنی کوسترمشدر. آیریجه، ”هیچ بر چاغده یرن دوندیگنه اینانلر اکسیک اولمامشدر.“ دیمشدر.

ایکنجی بولومده فنّ ثانی، آناتومی، فیزیولوژی کی بیلیملر یر آلیر. انسان وجودینی استهتیک باقیمدن ده اینجهلهمش، آرایه بیتلر صیقیشدیرمشدر. وجود یاییسی ایله خوی آراسنده کی ایلشکییه اینانمش و بونی شعرله آگلاتمشدر. بو بولومک صوکنده روحه، صاغله و ئولومه عائد کنیش بیلکی واردر.

أوچنجی بولوم اولان فنّ ثالث، دینی، الهی و فلسفی ایچریکلیدر. قرق صحیفه طوتان صوگ بولوم تورهبیلیمدر دینیه بیلیر. أوگریتمک یول و یونتمنی، أوگرینچنک استادینه طاقیناجغی طوتومی، آنا و بابایه قارشى صایغی و سوکی، اولنمه و اولنمهده آراناجق نیتهلکلر، قاری- قوجهنک بربریه ایلشکیلری تورهسی، چوجقلره قارشى کورولری، اقربا، خدمتجی، قومشو، دوست، خلق و عالملره کوروشوب قونوشمه یولی و چشیدلری یر آلیر. معرفتنامه، عربجه و فارسجهیه ده چوریلیمشدر.

بز بوراده کیریش قسمنی نظرلریگزه عرض ایدیورز. کتابه ناصل باشلانیر، نه کی کلمه لر قوللانیلیر، هپ برابر کورهلم ایسته دک.

nuları yer alır. Coğrafyaya ait bölümünde 100'den fazla ilin hangi enlem ve boylamda olduğunu göstermiştir. Ayrıca, “Hiçbir çağda yerin döndüğüne inananlar eksik olmamıştır.” demiştir.

İkinci bölümde fenn-i sani, anatomi, fizyoloji gibi bilimler yer alır. İnsan vücudunu estetik bakımdan da incelemiş, araya beyitler sıkıştırmıştır. Vücut yapısı ile huy arasındaki ilişkiye inanmış ve bunu şiirle anlatmıştır. Bu bölümün sonunda ruha, sağlığa ve ölüme ait geniş bilgi vardır.

Üçüncü bölüm olan fenn-i salis, dini, ilahi ve felsefi içeriklidir. Kırk sayfa tutan son bölüm törebilimdir denilebilir. Öğretimin yol ve yöntemini, öğrencinin üstadına takınacağı tutumu, ana ve babaya karşı saygı ve sevgi, evlenme ve evlenmede aranacak nitelikler, karı-kocanın birbiriyle ilişkileri töresi, çocuklara karşı görevleri, akraba, hizmetçi, komşu, dost, halk ve bilginlerle görüşüp konuşma yolu ve töreleri yer alır. Marifetname, Arapça ve Farsça'ya da çevrilmiştir.

Biz burada giriş kısmını nazarlarınıza arz ediyoruz. Kitaba nasıl başlanır, ne gibi kelimeler kullanılır, hep beraber görelim istedik.

*wikipedia

(1) Bismillâhirrahmânirrahîm

(2) Hamd-i bî-had ve şükr-i bî-add ve senâ-yı müebbed bir Vâhid-i Ferd-i Ehad Hazretlerine olsun ki (3) her şân-ı ekvânı ilm-i ezelîsiyle mukadder ve mübeyyen kılub a'yân-ı cihânı feyz-i lem-yezelîsiyle müretteb ve muayyen (4) kılub gülşen-i âlemi gül adamla muattar ve müzeyyen kılmışdır ve cümle cihânı insan için ve âni kendi (5) ma'rifet-i çün var idüb hakâik-i eşyâ ile ve dakâik-i ma'nâyı bilcümle anda icmâl ve ızhâr idüb (6) rûh-u insanı câmi' ismine sûret ve hâmil-i emânet ve mahall-i esrâr itmışdır* ve hey'et-i âlemde olan (7) nice bin hikmetine ulemâyı vâkıf eyleyüb* kitâb-ı cihânın her bir harfinden âyât-ı marifetin(i) mütâlaa (8) idenleri ârif eyleyüb* gönül âlemine duhûl iden ibâdını ka'be-i huzûrunda âkif eylemişdir* (9) ve efdal-i salavât ve ekmel-i tahiyyât* ve ahsen-i teslîmât* ol seyyid-i kâinât* ve eşref-i mahlûkât (10) ve hulâsa-i mevcûdât* Peygamberimiz Hazretlerinin ism-i a'zam ve akl-i evvel olan rûh-ı ekmeline (11) olsun ki* levlâke levlâk lemâ halaktü'l-eflâk hitâbıyla müstetâb olmuşdur* ve halkı (12) zulmet-i cehâletden* nûr-u hidâyete ihrâcıyla kendi nefsin(i) bilen ümmeti ma'rifet-i hakkı bulmuşdur*** (13) ve ol âl ve ashâbına hem tahiyyât olsun ki* akvâl ve ef'âl ve akâid ve ahlâkın cümlesinde (14) âna tâbi' olub* nûr-u îmân* ve huzûr-u irfân* ile gönülleri dolmuşdur* Rıdvânullahi Teâlâ aleyhim ecmaîn*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جذب و جد • وشكر بي عد • و ثناى مغرب • بروا احد فرخ احد • حضرت تلمينه اولسونكه
هر نشان كو افنى علم از ليسيه مقدم و سپين قلوب • اعيانى جهانى فيض لم نزل ليسيه رتب و معين
قيابوب • كلشن عالمى كل ارمال معطر و زينت قيلند • و جماله جهانى انسان ايجوت و انى كند •
معريتچون و ار ايد و رب • حقايق اشياء ايله و دقايق معنائى بالجملة انده اجمال و اظهار ايد و رب
روح انسانى جامع اسمند صورت و حامل امانت و محال اسرار ايتمشدر • و هيت عالمده اول
نجه بيك حكيمنه علمائى و اوقف اليوب • كتاب جهانك هر هر رفتند ايات معرفتين مطلق
اند نلوى عارف اليوب • كوكل عالمه دخول ايدن عبادنى كعبه حضورنده عاكف ايلند •
وافضل صلوات و اكمل تحيات • و احسن تسليمات • اول سيد كائنات • و اشرف مخلوقات
و خلاصه موجودات • پيغمبر من حضرت تلمينك اسم اعظم و عقل اول اولان روح اكملنه
اولسونكه • لولاك لولاك لما خلقت الافلاك خطاب ايله مستطاب اولشدر • و خلقى
ظلمت جهالتدن • نور هدايت • اخراجيه كندى نفس بلن اسمى معرفت حتى بولشدر •
اول وال و اصحابنه هم تحيات اولسونكه • اقرار و افعال و عقايد و اخلاقيات جمله سنده
كاتب اولوب • نور ايمان • و حضور عرفان • ايله كوكلدى طولى شدر رضوان الله تعالى عليهم

قۇل حۇطى قۇلغۇن بىلىك

Kur'an Hattı ve Kutadgu Bilig

Yavuz Ercan Gül / Kırgızistan

ترک لرگ اسلامیتله مشرف اولدقلری تام بر تاریخ بولونماقله برلکده، امویلر دونمده (۶۶۱-۷۵۰) و اوزللكه عباسیلر دونمده (۷۵۰-۱۲۵۸) یاقین ایلیشکیلر قوردقلری بیلینمکده در. بو ایلیشکیلر، ۷۵۱ ییلنده کی عربلر ایله چینلیلرگ یایمش اولدیغی صواشه قدر تجارت دوزینده دوام ایتمشدر. بو صواش، عربلر بر ترک دولتی اولان قارلوقلرگ یاردیم ایتمه سیله عربلرگ ظفریله صوگوچلانمشدر (قفس اوغلی ۱۳۲:۲۰۰۵). بوندن صوگره اورته آسیه ده اسلامیت خیزله یاییلمشدر. اسلامیت ترک لر آراسنده ایلك اتاپده یاواش یاواش ایلرله مشسه ده ایلریکی زمانلرده (۹۶۰) بیوک غروپلر حالنده اسلامیت قبول ایدیلمشدر. بو بیوک غروپلرگ ایلکینگ، بالاصاغون و طلاسگ طوغوسنده کی ترکمنلر اولدیغی بیلینمکده در (بغدادلی ۲۰۰۷:۵۷).

Türklerin İslamiyetle müşerref oldukları tam bir tarih bulunmakla birlikte, Emeviler döneminde (661-750) ve özellikle Abbasiler döneminde (750-1258) yakın ilişkiler kurdukları bilinmektedir. Bu ilişkiler, 751 yılındaki Araplar ile Çinlilerin yapmış olduğu savaşa kadar ticaret düzeyinde devam etmiştir. Bu savaş, Araplara bir Türk devleti olan Karlukların yardım etmesiyle Arapların zaferiyle sonuçlanmıştır (Kafesoğlu 2005:132). Bundan sonra Orta Asya'da İslamiyet hızla yayılmıştır. İslamiyet Türkler arasında ilk etapta yavaş yavaş ilerlemişse de ileriki zamanlarda (960) büyük gruplar halinde İslamiyet kabul edilmiştir. Bu büyük grupların ilkinin, Balasagun ve Talas'ın doğusundaki Türkmenler olduğu bilinmektedir (Bağdathı 2007:57).

دولت اولارق اسلامیتی قبول ایدن ایلك ترک دولتی اولارق بیلین قره خانلی دولتنگ باشکندی ایسه اوزون ییللر فرقلی دولتلرگ

Devlet olarak İslamiyeti kabul eden ilk Türk devleti olarak bilinen Karahanlı Devleti'nin¹

یونتیملىرى آلتىده بولونمىش اولان “بالاساغون” اولمشدر. قره خانلى دولتى دونمىده علم و مدنيتك اورتە آسيه ده كى مركزى حالنه كلن بالاساغون شهرى اسلامى بر شكل آلمشدر. قوت ادغو بيليكنڭ يازارى اولان يوسف خاص حاجب، ديگر آديله يوسف بالاساغونى ۱۰۱۵-۱۰۱۶ يىللىرى آراسىده بالاساغون شهرىده طوغمشدر (قونوقچى ۱۹۹۲:۴، Шукур оглы ۲۰۱۵:۱۲). يوسف بالاساغونى قوت ادغو بيليكنڭ اثرىنى ده يىنه بو شهرده يازمشدر. قره خانلى تركجه سى ويا كاشغار تركجه سى دينىلن ديل ايله يازيلان بو اثرڭ (آى دمير ۲۰۱۳:۲۲۵) بر باشقه اوزللىكى ده تركلرڭ اسلاميت ايله شرفلنمىلرندن صوگره خط قرآن ايله يازيلان ويا كونمزه قالان ايلك اثر اولارق بيلينمىسيدر.

بالاساغون شهرى بوكونكى قىرقىزستانڭ طوقموك شهرى ياقىنلرىده (۱۵ كم) بولونمىقدهدر. بالاساغون شهرىدن بوكونه چوق فضله بر اثر قالمامشدر. قره خانلى دولتىدن قالدىغى صانىلان ياقلاشيق ۵۰ متره لك بر مناره، كىند شكىلنده يايلىمش مزارلر، بارىناق اولارق قوللانيلدىغى دوشونولن برقاق كوچك ياي و مزار طاشلىرى بولونمىقدهدر.

قوت ادغو بيليكنڭ

قوت ادغو بيليكنڭ، آڭلام اولارق “قوتلى بيلگى”، “موتلولىڭ بيلگىسى” و “يوڭتىم بيلگىسى” كى آڭلاملره كىلىمىدهدر (Брусиловский ۲۰۱۶:۹۲). ترك تارىخى ايجرىسىنده كى ايلك سياستنامه اورنگى اوله اوزللىگىنه صاحب اولان بو اثر، ايجرىك اولارق دولتك اڭ ايدى آل شكىلده ناصل يوڭتىلمسى كركدىگى قونوسىده بيلكىلر ايجرن و يازىم شكىلى اولارق ده عروض وزنڭ قوللانيلدىغى بر اثردر. ۱۰۷۰/۱۰۶۹ يىللرىده تاماملانان اثر (طوغان ۲۰۰۲:۱۲۸)، ترك بويلرىنڭ نره دىسه تامانڭ لهجه لرىنى احتوا ايتمه سىڭ ياننده عربجه و فارسجه كلمه لرى ده بارىندىر مقدهدر.

قوت ادغو بيليكنڭ ترك دىلنڭ مثنوى طرزىده يازيلان ايلك اثرىدر. يوسف خاص حاجبك دىداقتىك بر اسلوب ايله قلمه آلدىغى بو

başkenti ise uzun yıllar farklı devletlerin yönetimleri altında bulunmuş olan “Balasagun” olmuştur. Karahanlı Devleti döneminde ilim ve medeniyetin Orta Asya’daki merkezi haline gelen Balasagun Şehri İslami bir şekil almıştır. Kutadgu Bilig’in yazarı olan Yusuf Has Hacib, diğer adıyla Yusuf Balasaguni 1015-1016 yılları arasında Balasagun şehrinde doğmuştur (Konukçu 1992:4, Шукур оглы 2015:12). Yusuf Balasaguni Kutadgu Bilig eserini de yine bu şehirde yazmıştır. Karahanlı Türkçesi veya Kaşgâr Türkçesi denilen dil ile yazılan bu eserin (Aydemir 2013:225) bir başka özelliği de Türklerin İslamiyet ile şereflenmelerinden sonra Hatt-ı Kur’an ile yazılan veya günümüze kalan ilk eser olarak bilinmesidir.

Balasagun Şehri bugünkü Kırgızistan’ın Tokmok şehri yakınında (15 km) bulunmaktadır. Balasagun şehriden bugüne çok fazla bir eser kalmamıştır. Karahanlı Devletinden kaldığı sanılan yaklaşık 50 metrelik bir minare, kümbet şeklinde yapılmış mezarlar, barınak olarak kullanıldığı düşünülen birkaç küçük yapı ve mezar taşları bulunmaktadır.

Kutadgu Bilig

Kutadgu Bilig, anlam olarak “Kutlu Bilgi”, “mutluluğun bilgisi” ve “yönetim bilimi” gibianlamla gelmektedir (Брусиловский 2016:92). Türk tarihi içerisindeki ilk siyasetname örneği olma özelliğine sahip olan bu eser, içerik olarak devletin en ideal şekilde nasıl yönetilmesi gerektiği konusunda bilgiler içeren ve yazım şekli olarak ta aruz vezninin kullanıldığı bir eserdir. 1069/1070 yıllarında tamamlanan eser (Doğan 2002:128), Türk boylarının neredeyse tamamının lehçelerini ihtiva etmesinin yanında² Arapça ve Farsça kelimeleri de barındırmaktadır.

Kutadgu Bilig Türk dilinin mesnevi tarzında yazılan ilk eseridir.

اثری، اسلامی اولچولره باغلی قالینار، بو دنیاده ناصل یاشانسی کرکدیگی و دولتک ناصل یوگتیلیمسی کرکدیگی قونوسنده دورک یوگتیلیرینه اوگوتلر ویرمکدهدر. یوسف خاص حاجب بو اثرینی طوغو قره خانلی حکمداری طغاچ اولوغ بوغره قره خان (ابو علی حسن بگک سلیمان آرسلان)ه عطفاً یازدیغی بیلنمکدهدر.

ایچریک اولارق آغوریک بر آکلاتیمی بنمسهین قوت ادغو بیلک درت آنا قراقر آراسنده کچن دیبالوغلردن اولوشمقدهدر. بو درت قراقرک هر برینک بر صوسیال رولی بولونمقدهدر.

کون توغدی: حکمداردر و حقوقی تمثیل ایدر.

آی تولدی: وزیردر و سعادتق تمثیل ایدر.

اوکدولمش: وزیردر عقلی تمثیل ایدر.

اوکدرمش: عاقبتی و قناعتی تمثیل ایدر.

اثر باشنده، الله تعالی حضرتلرینه حمد و ثنا ایله باشلامقدهدر. الله تعالی اوگمکده قدسی صفتلرینی ذکر ایتمکدهدر. آرقه سندن پیغمبره (عصم) صلات و سلام ایله دوام ایدر. رسول کبریایه اوگگولر یر آلیر و صوگره سنده درت بیوک صحابهنگ مدحی یر آلمقدهدر. اونک ده دوامنده قره خانلی سلطانلردن اولان بیوک بوغره خانه اوگگولر یازیلمشدر.

خط قرآن و قوت ادغو بیلک

ترکلر تاریخلری بوینجه برچوق آلفابه قوللانمشدر. بونلر آراسنده اگ چوق بیلینی اسلامیتک قبولیله برلکده قوللانیمیه باشلایان و ۲۰نجی یوزیلک باشلرینه قدر دوام ایدن قرآن خطیدر (Гуль: ۴۶: ۲۰۱۴). بو دونملرده بتون ترک خلقلری آراسنده یازیلان توم اثرلر بو آلفابه ایله یازیلمشدر. دیل اولارق ایسه، آرالرنده لهجه فرقلری بولونان قره خانلیجه، قیپچاق- اوغوز ترکجهسی، چغتایجه، اوزبکجه دیللری قوللانیمشدر. لهجه لرک فرقلی اولمسی آلفابه یی اتکیلهمه مشدر.

۲۰نجی یوزیل باشلرینه قدر عثمانلی و صوگره سنده قورولان ترکیه جمهوریتنگ ایلك ییللری ده داخل اولمق اوزره بتون ترکی خلقلر

Yusuf Has Hacıp'in didaktik bir üslub ile kaleme aldığı bu eseri, İslamî ölçülere bağlı kalınarak, bu dünyada nasıl yaşanması gerektiği ve devletin nasıl yönetilmesi gerektiği konusunda devrin yöneticilerine öğütler vermektedir. Yusuf Has Hacıp bu eserini Doğu Karahanlı hükümdarı Tabgaç Uluğ Buğra Kara Han (Ebû Ali Hasan bin Süleyman Arslan)'a atfen yazdığı bilinmektedir.

İçerik olarak alegorik bir anlatımı benimseyen Kutadgu Bilig dört ana karakter arasında geçen diyaloglardan oluşmaktadır. Bu dört karakterin her birinin bir sosyal rolü bulunmaktadır.

Küntogdi: hükümdardır ve hukuku temsil eder.

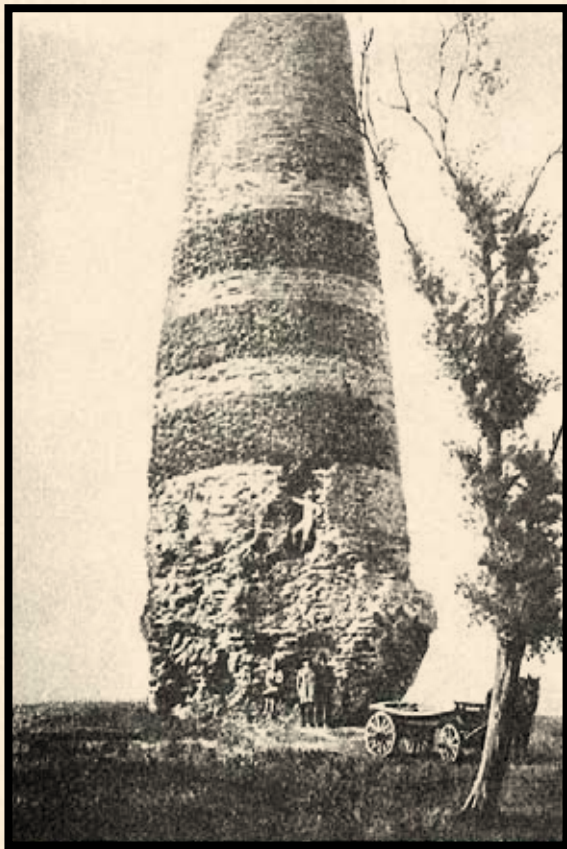
Aytoldi: vezirdir ve saadeti temsil eder.

Ögdilmiş: vezirdir akıllı temsil eder.

Ogdurmuş: akıbeti ve kanaati temsil eder.

Eser başında, Allah-u Teala Hazretlerine hamd ve sena ile başlanmaktadır. Allah-u Taala'yı övmekte kutsi sıfatlarını zikretmektedir. Arkasından Peygamber'e (asm) salat ve selam ile devam eder. Rasul-i Kibriya'ya övgüler yer alır ve sonrasında dört büyük Sahabe'nin medhi yer almaktadır. Onun da devamında Karahanlı sultanlarından olan Büyük Buğra Han'a övgüler yazılmıştır.

Hatt-ı Kur'an ve Kutadgu Bilig Türkler tarihleri boyunca birçok alfabe kullanmışlardır. Bunlar arasında en çok bilineni İslamiyet'in kabulüyle birlikte kullanılmaya başlayan ve 20 yy.'nın başlarına kadar devam eden Kur'an hattıdır (Гуль 2014:46). Bu dönemlerde bütün Türk halkları arasında yazılan tüm eserler bu alfabede ile yazılmıştır. Dil olarak ise, aralarında lehçe farkları bulunan Karahanlıca³, Kıpçak-Oğuz Türkçesi, Çağatayca, Özbekçe dilleri kullanılmıştır. Lehçelerin farklı olması alfabe yi etkilememiştir.

قرآن خطنى قوللانمشلردر. قرآن خطنك بو كنىش قوللانيم آلانى
مسلمان ترك خلقلىرىنه، بوكون بولونيه سورجى ايله آوروپەنك
اگىتىم آلانده قورمەيە چاليشدىغى برلگى، چوق اوڭجەلردن قورمە
امكاننى وىرمشدر. دىلك نرە دەيسە بربرىلە عىن اولمىسى و آلفابەنك
بر اولمەسنىڭ صاغلاقامش اولدىغى امكان ايله بر تاتار مەللى بر قىرقىز
مكتىبە، بر قىرقىز مەللى بر اوزبك مدرسەسە كىدوب راحتجە
درس آڭلاتايلىمە امكاننى بولمشدر.

كونمىزە بو خط ايله المىزە اولاشان اڭ اسكى اثر اولدىغى بىلىن
بالا صاغونلى يوسىڭ قوت ادغو بىلىك اثرى دونم اعتبارى ايله قرە خانلى
تركجەسى ايله يازىلمشدر. عثمانلىجەنك دە بلكە قايناغى قبول
ايدىلەبىلەك بو اثر، بىزە ترك دولتىڭ اسلامىتى قبولى ايله اش زمانلى
اولارق قرآن خطنى دە قبول ايتىمىش اولدىغى كوسترمكەدەر.

آشاغىدە بالا صاغونلى يوسىڭ قوت ادغو بىلىك اثرىدىن بر صحىفەنك
كونمىز تركجەسەنە آقتارىلمش حالى وىرىلمشدر.

20. yy. Başlarına kadar Osmanlı ve sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında dahil olmak üzere bütün Türk halklar Kur'an hattını kullanmışlardır. Kur'an hattının bu geniş kullanım alanı Müslüman Türk halklarına, bugün Bolonya süreci ile Avrupa'nın eğitim alanında kurmaya çalıştığı birliği, çok öncelerden kurma imkanını vermiştir. Dilin neredeyse birbiriyle aynı olması ve alfabenin bir olmasının sağlamış olduğu imkan ile bir Tatar muallimi bir Kırgız mektebine, bir Kırgız muallimi bir Özbek medresesine gidip rahatça ders anlatabilme olanağını bulmuştur. Günümüze bu hat ile elimize ulaşan en eski eser olduğu bilinen Balasagunlu Yusuf'un Kutadgu Bilig eseri dönem itibari ile Karahanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Osmanlıca'nın da belki kaynağı kabul edilebilecek bu eser, bize Türk Devleti'nin İslamiyeti kabulü ile eş zamanlı olarak Kur'an hattını da kabul etmiş olduğunu göstermektedir.

Aşağıda Balasagunlu Yusuf'un Kutadgu Bilig eserinden bir sayfanın günümüz Türkçesine aktarılması verilmiştir.

1. Karahanlı Devleti, kuruluş döneminde Satuk Buğra Han'ın İslamiyeti kabul etmesiyle (925) birlikte İslam devleti halini almıştır.

2. Daha geniş bilgi için bakınız: Gülsevin G. (2007) Kutadgu Bilig'in Dilinde Lehçelerin Özellikleri 'Denk Çiftler', Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/2 Spring ss.276-299.

3. Karahanlıca denilmesinin nedeni, Türk Devleti'nin resmi olarak İslamiyeti kabulü ve Balasagun şehrinin başkent yapılmasıyla birlikte gelişen medeni hayat, içerisinde Arapça ve Farsça kelimelerin de kullanıldığı yeni bir Türkçenin oluşmasına neden olmasındır. Bu dil içerisinde yaşadığı devletin adı ile anılmıştır. Karahanlıcaya farklı isimler de verilmiştir. Bunlardan bazıları, Hakanıye, Çağatayca, Kaşgar Türkçesi vs.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَيَّ عَلَى الْإِسْلَامِ

بوی تولدی ایدی سوزاوردنی سیر اول	سوزا ولکی ارف اول سوزلا کوی سیر اول
سری سوزلا کوا اول توفوری تینغ	تینغ سوز تو بی اصل ی سز طایدغ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَيَّ عَلَى الْإِسْلَامِ

ینا یدی ایلک سوزا سغی نیما	مایسی ما بنجا اول منکای ایا جا
----------------------------	--------------------------------

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَيَّ عَلَى الْإِسْلَامِ

بوی تولدی سوزا سغی اولوغ	برینجا توشوزنا بند تور قوئوغ
سوزا سغی سیداکوز بغیز بزدایک	یاشیل کوکا بوقلا زبولور توردا
قلی سوزلا یوسلما سیتل سوزولک	یاشیل کوکدا ازسا کور ایندور اوزولک

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حَيَّ عَلَى الْإِسْلَامِ

ینا یدی سوزونلک اوشی نیما	ازمانیخا اول منکای ایا جا
---------------------------	---------------------------

Aytoldı cevabı İligke	
AY-TOLDI'NIN HÜKÜMDARA CEVABI	
söz ülgı on ol sözlegüsi bir ol	Bu ay toldı aydı söz ornı sır ol,
Sözün yeri sırdır; söz ondur, fakat biri söylenmelidir.	Ay-Toldı cevap verdi :
tıdığ söz tüpi aslı barça yıdığ	Biri sözlegü ol tokuzı tıdığ,
yasak sözler aslında esâsında hep fenadır.	Biri söylenebilir, dokuzunun söylenmesi yasaktır;
İlig sualı Aytoldıka	
HÜKÜMDARIN AY-TOLDI'YA SUÂLİ	
yası ma neçe ol maña ay açā	Yana aydı ilig söz asğı neçe,
Sözün ne kadar faydası ve ne kadar zararı vardır; bana izah et.	Hükümdar tekrar dedi:
Aytoldı cevabı İligke	
AY-TOLDI'NIN HÜKÜMDARA CEVABI	
yerinçe tüşürse bedütür kuluğ	Bu ay toldı aydı söz asğı uluğ,
söz yerinde kullanılırsa, kulu yükseltir.	Ay-Toldı dedi : Sözün faydası büyüktür;
yaşıl kökke yoklar bolur tördeki	Söz asğı bile kör yağız yerdeki,
mavi göğē yükselir ve baş-köşeye geçenlerden olur.	Söz sayesinde kara yerdeki
yaşıl kökte erse kör endrür özün	Kalı sözleyü bilmese til sözüg,
mavi gökte olanı yere indirir.	Eğer dil söz söylemesini bilmezse,
İlig sualı Aytoldıka	
HÜKÜMDARIN AY-TOLDI'YA SUÂLİ	
azı ma neçe ol maña ay açā	Yana aydı sözünñ üküşi neçe,
ve ne zaman az addedilir; bunu da bana izah et.	Hükümdar yine dedi : — Söz ne zaman çok

SONUÇ

Yukarıdaki Kutadgu Bilig'in örnek olarak verilen sayfasından da görüleceği üzere bu alfabe, Osmanlı Devleti'nde kullanılan alfabe ile neredeyse aynı özellikler taşımaktadır. Türk halkları bu alfabe ile sayısız eserler üretmiş ve dünyada medeniyetin gelişimine yön vermişlerdir. Ancak 20. yüzyılın başlarında Osmanlı padişahlığının ve Rus padişahlığının yıkılmasıyla birlikte yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği ilişkilerinde yeni bir dönem başlamıştır. Komünist Rusya Kur'an Hattına şiddetle karşı olmuştur. Nitekim 1924 yılında Kur'an hattı ile basılmış eserlerin Sovyetler Birliği'ne sokulmasını yasaklamıştır (Oral 2015:115). Sovyetler Birliği yöneticileri yeni Kurulan Türkiye Cumhuriyeti de dahil olmak üzere bütün Türk halklarını Latinceye geçirmeye çalışmışlardır. 1926 yılında yapılan ve Türkiye'nin de

Yukarıdaki Kutadgu Bilig'in örnek olarak verilen sayfasından da görüleceği üzere bu alfabe, Osmanlı Devleti'nde kullanılan alfabe ile neredeyse aynı özellikler taşımaktadır. Türk halkları bu alfabe ile sayısız eserler üretmiş ve dünyada medeniyetin gelişimine yön vermişlerdir. Ancak 20. yüzyılın başlarında Osmanlı padişahlığının ve Rus padişahlığının yıkılmasıyla birlikte yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği ilişkilerinde yeni bir dönem başlamıştır. Komünist Rusya Kur'an Hattına şiddetle karşı olmuştur. Nitekim 1924 yılında Kur'an hattı ile basılmış eserlerin Sovyetler Birliği'ne sokulmasını yasaklamıştır (Oral 2015:115). Sovyetler Birliği yöneticileri yeni Kurulan Türkiye Cumhuriyeti de dahil olmak üzere bütün Türk halklarını Latinceye geçirmeye çalışmışlardır. 1926 yılında yapılan ve Türkiye'nin de

لاتينجه يه كچمسی کرکدیگنی صاوونمشلردر. بوراده روسلرڭ ترك حلقه لرینی نه دن کیریلجه يه دگل ده لاتينجه كچيرمه يه چالیشمش اوله لری اوزرنده دوشونولمسی کرکن بر قونودر. آنجق کیدیشاتدن ده آڭلاشیلاجغی اوزره روسلر لاتينجه يی کیریلجه يه كچمه ده بر باصامق اولارق قوللانمشلردر. ایلک اتاپده بتون ترك دولترینی لاتينجه يه كچيرمشلر و آرقه سندن ده کیریلجه يی قبول ایتدیرمشلردر.

بالا صاغونلی یوسف کبی مسلمان ترك عالمترینڭ میراث بیراقمش اولدقلری اثرلری کله جک نسللره ، كچمشده مسلمان ترك خلقلری آراسنده قرآن خطنڭ قوللانیمی ایله اگیتیمی و بر چوق آلانی اتکیله مش اولان بر آلفابه برلگنڭ قورولمش اولدیغنی کوسترمکده در. قوت ادغو بیلک مسلمان ترك خلقلری آراسنده عثمانلیجه نڭ ایلک حالی اولمسی و مسلمان تركلرڭ ایلک اثری اولمسی ایله ده آیری بر یره صاحبدر.

iştirak etmiş olduğu Bakü Türkiyat Kongresi'nde Rus delegeler şiddetle Türk halklarının latinceye geçmesi gerektiğini savunmuşlardır. Burada Rusların Türk halkalarını neden Kirilceye değil de Latince geçirmeye çalışmış olmaları üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Ancak gidişattan da anlaşılacağı üzere Ruslar Latinceyi Kirilceye geçmede bir basamak olarak kullanmışlardır. ilk etapta bütün Türk devletlerini latinceye geçirmişler ve arkasından da Kirilceyi kabul ettirmişlerdir.

Balasagunlu Yusuf gibi Müslüman Türk alimlerinin miras bırakmış oldukları eserleri gelecek nesillere, geçmişte Müslüman Türk halkları arasında Kur'an hattının kullanımı ile eğitimi ve bir çok alanı etkilemiş olan bir alfabe birliğinin kurulmuş olduğunu göstermektedir. Kutadgu Bilig Müslüman Türk halkları arasında Osmanlıca'nın ilk hali olması ve Müslüman Türklerin ilk eseri olması ile de ayrı bir yere sahiptir.

KAYNAKÇA

- Aydemir A. (2013) Divanü Lugatı't Türk'te Problemlili İki Cümle Üzerine, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* Volume 8/4 Spring 2013, P. 223-231, Ankara-Turkey
- Bağdatlı Ö. (2007) Kutadgu Bilg'de Devlet ve Adalet İlişki İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı Yayınlanmamışyüksek Lisans Tezi.
- Брусилловский Д. А. (2016) Юсуф Баласагунский Как Качественно Новый Этап Межкультурного И Межрелигиозного Сотрудничества В Тюркоязычном Мире Журнал *Символ Науки*, № 3-4, Стр. 92-95.
- Doğan N. (2002) *Kutadgu Bilig'in Devlet Felsefesi I*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 12, ss.127-158.
- Гуль Я. Э. (2014) XVIII-XIX- кылымдардагы кыргыз мектептери жана алардын калктын билим алуусуна болгон таасирине жалпы көз караш, эл агартуу, №1-2, б. 46-50.
- Gülsevin G. (2007) *Kutadgu Bilig'in Dilinde Lehçelerin Özellikleri 'Denk Çiftler'*, Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/2 Spring ss.276-299.
- Kafesoğlu İ. (2005) *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2005.
- Konukçu E. (1992) Balasagun, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Ankara : TDV, 5. c. s.4.
- Kutadgu Bilig Metni, Elektronik Adres: <https://kutadgubiligmetni.appspot.com/> (tarih: 31.12.2016)
- ORAL M . (2015) *Türkoloji Tarihinde 1926 Bakü Türkiyat Kongresi*. Türk Dünyası, (17), . Retrieved from <http://dergi-park.gov.tr/tdded/issue/12705/154606>
- Шукур Оглы А. Ю. (2015) *О Военном Искусстве По «Кутадгу Билик» Юсуфа Баласагунского*, *Austrian Journal Of Humanities And Social Sciences* № 3-4 / Том 1 / 2015 Стр. 12-17.

۱۸۹۹

Sene 1899

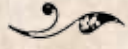

1899 senesinde “Türkçe Şiirler” ismiyle Osmanlı Türkçesi ile basılan kitapta toplanmış Mehmed Emin Yurdakul’a ait şiirlerden “Kur’an-ı Kerim” isimli şiiri sizlerle paylaşıyoruz. Kitabın tasarımı ve yazıda kullanılan özellikle “Vav” okutucusu üzerindeki işaretler dikkatinizi çekmiştir. O dönemdeki vaziyeti bu zaviyeden bir parça da olsa görmek niyetiyle sayfamıza taşımış olduk. Osmanlı Türkçesinin hiç olmazsa modern kültürün yanında devam ederek gelmesi ne güzel olurdu, demekten de kendimizi alamadık. Her neyse, vardır bunda da bir hayır...

قرآن کریم

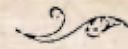
بۇ كىتابىڭ : ھەر ئىنسانغا ئىچىن . طېشىن ئۆگەتتىن ;
كۆككە ، يەردە ، تەندە ، جانىدە بىر يارادان سىزدىن .

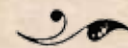
بۇ كىتابىڭ : ھەر كىشىگە بىلىك ورنى . يول آچان ;
ئىنسانلىق سىركىسىگە ئارمىغانلىرى ئايدىران .
بۇ چىراغىڭ : ئۆلۈكلەر . قۇتقۇلۇرۇش ئورنى ساپان ;
بىر كۆيۈمنىڭ ئىشلىرىنى تارىخىلارغا ئايدىران .

بۇ كىتابىڭ : يۈرەكلىرى ئىيلەككە بىسلەين ;
« ئايل باغنىڭ گىرمە ! » دېيىن . دۆست يارمىسىن باغلاتان .
بۇ ئانادىڭ : ھەر ئۆكسۈزگە « ياورۇم ! » دېيە سىسلەين ;
ئىچىدە جانلىق قىلداش ئايدىن ، بىر بىرىگە ئاغلانان .

بۇ كىتابىڭ : ئەقلىڭغا ھەر بىر شىيىنى قۇرۇتۇش ;
« دۈشۈنۈشۈڭلار ! » دېيىن . مۇغىرى يۇللىرىگە قۇستىن .
بۇ سىلانىڭ : ئۆلۈكلەك يايلىرىنى قۇرۇتۇش ;
جىيىلاق تاغلىرى ئىشلەتتىن . ويران كۆيۈملەر شىلەتتىن .

ئەي قىلداشلىرى ! شۇ كۈچۈچۈك ئارمىغانىم ئاتمايڭ ;
بىر ئىنجىدەر : ئىمىدەك گۈل باغىدىن دەرلىدى .
سە قىيىن . بۇنى ياپىمە چىچىك دەتتە قاتمايڭ ;
بۇ شىيى سىزگە ئۆزگىزى ئاچقى ئىچىن بىرلىدى .

Kur'an-ı Kerim

Bu kitaptır: Her insana için dışın öğretene;
Gökte, yerde, tende, canda bir Yaradan sezdiren.

Bu kitaptır: Her kişiye benlik veren, yol açan
İnsanlığın sergisine armağan astıran.
Bu çerağdır: Obalara, konaklara nur saçan;
Bir köylünün işlerini tarihlere bastıran.

Bu kitaptır: Yürekleri iyilikle besleyen;
“El bağına girmel!” diyen, dost yarasan bağlatan.
Bu anadır: Her öksüze “Yavrum!” diye seslenen;
Nice canlar kardeş eden, birbiri için ağlatan.

Bu kitaptır: Akıllara her bir şeyi sorduran;
“Düşün sonra inan!” diyen, doğru yollar gösteren.
Bu bilgidir: Ululuğun yapıların kurdurtan
Çıplak dağlar yeşilleyen, viran köyler şenleten

Ey kardeşler! Şu küçücük armağanım atmayın;
Bir goncadır: Muhammed'in (sav) gül yaprağından derildi.
Sakin, bunu yapma çiçek demetine katmayın;
Bu şey size özünüzü açmak için verildi.

اڭزڭله قوش توتسان نافله

AĞZINLA KUŞ TUTSAN NAFİLE

عثمانلى دولتڭ كۈچلى زمانلرنده، فرانسە ايلە ايلي شكيلر قورولمىش، بو آراده، اسپانيە قرالنى أزموك ايچون عثمانلى دولتڭ دستگنى كورن فرانسە، عثمانلى پادشاهنى اڭ بيوك حكمدار اولارق طانيمشدى. آق دڭزده ترك بايراغى چكەرك، بارباروسڭ امرينه كيرن فرانسز طونانمىسى كىي، فرانسز اوردوسى ده عثمانلى دستگنه كوگنيوردى. او دورلرده، طوپ قاپى سراينڭ عرض اوطە سنده، حضورە قبول ايديلمەيى بكلەين فرانسز ايلچيسى قيزلر آغاسنه، ايشنڭ أونملى و عجلە اولديغنى بر تورلى آڭلاتامامش، ايچرى آينمەيى صاغلایامامشدى.

بيك بر رجا و اصرار صوڭنده قيزلر آغاسى، صبرسزلانان ايلچى يە شويە ديدى:

- سز نه لاف آڭلاماز آدملرسڭز ياهو! شوكتلى سلطانمز حضرتلرى بوكون چوق حدتلى. دمينجك بر فرنك حقە باز بوراده ايدى. آدمجغز نه هنرلر كوستردى: كلاهنڭ آلتدن طاوشانلر چيقاردى، آلو آلو يانان دمير چوبوقلرى آغزنده سونديردى، سكر آرشين اوزاقلده كى ايگنە يە ايلك طاقدى، هوايە بر قوش اوچوردى، اوچان قوشە بر شيلر سويلەدى، قوش كلوب آغزىنە قوندى، او ده آغزىلە آياقلرندن ياقەلادى. سلطانمز اونى بيلە حضوردن قوغدى. سنڭ آڭلاياجڭڭ، آغزڭله قوش طوتسەڭ نافلە؛ اما داها بيوك هنرلرڭ وارسە بر كرە ذات شاهانە يە عرض ايدەيم.

Osmanlı Devletinin güçlü zamanlarında, Fransa ile iyi ilişkiler kurulmuş, bu arada, İspanya Kralını ezmek için Osmanlı Devletinin desteğini gören Fransa, Osmanlı Padişahını en büyük hükümdar olarak tanıdı. Akdeniz’de Türk bayrağı çekerek, Barbaros’un emrine giren Fransız donanması gibi, Fransız ordusu da Osmanlı desteğine güveniyordu. O devirlerde, Topkapı Sarayı’nın arz odasında, huzura kabul edilmeyi bekleyen Fransız elçisi. Kızlar Ağasına, işinin önemli ve acele olduğunu bir türlü anlatamamış, içeri alınmayı sağlayamamıştı.

Bin bir rica ve ısrar sonunda Kızlar Ağası, sabırsızlanan elçiye şöyle dedi:

-Siz ne lâf anlamaz adamlarsınız yahu! Şevketli Sultanımız hazretleri bugün çok hiddetli. Demincek bir Frenk hokkabaz burada idi. Adamcağız ne hünerler gösterdi: Külâhının altından tavşanlar çıkardı, alev alev yanan demir çubukları ağzında söndürdü, sekiz arşın uzaklıktaki iğneye iplik taktı, havaya bir kuş uçurdu, uçan kuşa bir şeyler söyledi, kuş gelip ağzına kondu, o da ağzıyla ayaklarından yakaladı. Sultanımız onu bile huzurdan kovdu. Senin anlayacağın, ağzınla kuş tutsan nafil; ama daha büyük hünerlerin varsa bir kere Zat-ı Şahane’ye arz edeyim.

KELİMELERİN KÖKENLERİNE YOLCULUK

كلمه لرك كوكنلرينه يولچىلىق

DR. MİRZA İNAK mirzaakmescidli@gmail.com

دگرلى دوستلار، كلمه لر اوزرنده كى چاليشمه مزه دوام ايدييورز. كوزل تركجه مزه دنيا ديللرندن كچمش، لسانمىڭ خنچره سنده شكللنمش، كولتور و مدنيتىمىز ايچنده ارييه رك بزدن بر پارچه اولمش كلمه لرىمىڭ نه قدر اونغلى و دگرلى اولديغنى آڭلامق و تركجه يي داها بيلينچلى قوللانمق همزه عائد بر صورومليقدرد. زيرا لسانى ياشاتانلار، لسانى ياشايانلردر. بو سببله يڭى بر كلمه لرك كوكنلرينه يولچىلىق يازىمىز باشلييورز. اوت، بو يولچىلىقده ايلك كلمه مز “بقال”

Değerli dostlar, kelimeler üzerindeki çalışmamıza devam ediyoruz. Güzel Türkçemize dünya dillerinden geçmiş, lisanımızın hançeresinde şekillenmiş, kültür ve medeniyetimiz içinde eriyerek bizden bir parça olmuş kelimelerimizin ne kadar önemli ve değerli olduğunu anlamak ve Türkçeyi daha bilinçli kullanmak hepimize ait bir sorumluluktur. Zira **lisanı yaşatanlar, lisanı yaşayanlardır**. Bu sebeble yeni bir kelimelerin kökenlerine yolculuk yazımıza başlıyoruz. Evet, bu yolculukta ilk kelimemiz “**bakkal**”

BAKKAL: (بقال) Kelime, Kur'an kökenli bakla, fasulye, nohut, mercimek, bezelye gibi baklagilleri ifade eden ve “**sebze**” anlamına gelen “**bakl**” kelimesinden türemiştir. “**Bakliye**”, “**bakliyat**” kelimeleri de aynı kelimedenden köken alır. Osmanlı döneminde bu tür şeyleri her zaman satan kişilere “**bakkal**” denirdi. Bunların satıldığı yere de “**bakkaliye**” ismi verilirdi. Süreç içinde bunlarla beraber küçük çapta perakende olarak çeşitli yiyecek ve temizlik maddelerini satan esnafa da bakkal denildi. “**Bakkal defteri, bakkal çakkal, bakkal kâğıdı, bakkal hesabı**” gibi ifadeler de bu kelime üzerinden kültürümüze yerleşti.

MAKARNA: (مقارنه) Bu kelime dilimize İtalyancadan geçmiştir. Orijinal hali “**maccheroni**” şeklindedir. Yumurtalı un veya ırmık hamurunun çeşitli şekillerde kesilip kurutulmasıyla elde edilen bir yiyecektir. “**Çubuk makarna**” “**Kesme makarna**” “**Fiyong makarna**” gibi çeşitleriyle Asya geleneğinde önemli bir yere sahip olan pilava ve erişteye alternatif olarak mutfaklarımızdaki yerini almıştır.

بقال
مقارنه

ارشته

ERİŞTE: (ارشته) Ninelerimizin, annelerimizin bin bir zahmetle, ince uzun şerit gibi yufka tarzındaki hamur parçalarını keserek yaptıkları, sonra yere sererek kuruttukları bu yiyeceğin kökeni farsçadır. Bu kelime Farsçada “**ip, iplik, şerit**” anlamına gelen “**rişte**” kelimesinden köken almaktadır. Dilimizde önce “**erüşde**” zamanla da “**erişte**” şeklinde söylenegelmiştir. Yazın tarhana gibi yoğun bir emekle, çoğu zaman imece usulü yapılarak kış için hazırlanan çok besleyici bir gıdadır.

باقلاوه

BAKLAVA: (باقلاوه) Baklava, çok ince yufkadan yapılmış, içine ceviz, bâdem, fıstık veya kaymak gibi şeyler konan, kültürümüzde önemli bir yeri olan meşhur bir hamur tatlısıdır. Eski Türkçede “**baklagu**” şeklinde söylenen bu kelime, dilimizden Arapça ve Balkan lisanlarına da geçmiştir. Zamanla baklava kelimesi kültürümüzde bayramı, özel günleri, neşeyi, dostluğu, bilhassa lezzeti ifade eden, tatlı mı tatlı bir kelime olarak geleneğimizdeki yerini almıştır.

شباط

ŞUBAT: (شباط) Süryanice kökenli olan bu kelimenin aslı “**şebat**”tır. Arapça ve Farsçada da kullanılır. Türkçeye Arapçadan geçtiği tahmin edilmektedir. Ocak ve mart ayları arasındaki 28 gün süren, dört yılda bir de 29 gün çeken senenin ikinci ayıdır. Kış mevsimini ifade eden ayların üçüncüsüdür.

چيچك

ÇİÇEK: (چيچك) Bu kelime eski Türkçeye ait bir kelimedir. Kelime dilimizden Farsçaya da geçmiştir.

Aslı “**çeçek, çeçmek**”dir. Tohumlu bitkilerin, güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmına bu isim verilir. Dilimizde bu kelime çok yaygın kullanılmaktadır. Öyle ki bu kelime hep güzelliği tazeliği, temizliği ifade edecek şekilde istimal edilir. **Çiçek açmak**, “**çiçek gibi olmak**”, “**çiçek gibi yapmak**”, “**çiçeği burnunda olmak**” bunlardan sadece birkaç tanesidir.

ايزباندوت

İZBANDUT: (ايزباندوت) Bu kelime İtalyancadan dilimize geçmiştir. Sürgüne veya ağır cezaya mahkûm edilmiş kimselere özellikle gemilerde kürek mahkûmu olan forsalara, korsanlara “**sbandito**” denirdi. Bu kişiler genelde iriyarı, vücutça boy lu poslu bir yapıda olurlardı. Kelime izbandut şeklinde değişerek Türkçeye girmiştir. Dilimizde ise “Korku verecek kadar iri yarı, kaba, dev gibi kişiler bu sıfatla sıfatlandırılır.

İlk Tayyâre Şehidleri Âbidesi Açılış Merâsimi

ایلك طیاره شهیدلری آبدەسی آچیلیش مراسمی

ARİF EMRE GÜNDÜZ arifemreg@gmail.com

ایلك طیاره جیلیمزدن فتحی بگك قوللانیدیغی معاونت ملیه اسملی عسکری اوچاق، قاهره یه کیتمک اوزره ۸ شباط ۱۹۱۴ تاریخنده استانبولدن حرکت ایتدی. اوچاقده فتحی بگه راصدلق ایتمک اوزره صادق بك ده واردی. بیلریئوت XI مودل معاونت ملیه اوچاغی؛ قونیه، اولوقیشله، آطنه، حمص و شام کذرگاهنی تعقیب ایدرکن، ۲۷ شباط ۱۹۱۴ کونی شامک طبریله ایلچه سی یاقینلرنده دوشدی. فتحی و صادق بگلر، شهید اولدیلر. یینه بو حادثه دن قیصه بر مدّت صوگره طیاره جی نوری بك، استانبولدن قاهره یه بر عسکری اوچاغمزله حرکت ایتمشدی. طوروسلری آشوب یافه یی کچدکدن صوگره مصر هوا ساحه سنه کیرمک اوزره یکن، ۱۱ مارت ۱۹۱۴ کونی اوچاغی دوشمش و شهید اولمشدر. ایشته سوریه و مصرده شهادت شربتی ایچن بو ایلك هوا شهیدلریمگ کبرلری، حال حاضرده شامده صلاح الدین ایوبی تره سی حضیره سنه در.

آرد آرده کلن بو آجی خبرلر اوزرینه، هوا شهیدلریمگ خاطره سنی یاشاتا بیلیمک آدینه فاتحده بلدیله دائره سنک اوگنده کی میدانه بر

İlk tayyârecilerimizden Fethi Bey'in kullandığı Muâvenet-i Milliye isimli askerî uçak, Kahire'ye gitmek üzere 8 Şubat 1914 tarihinde İstanbul'dan hareket etti. Uçakta Fethi Bey'e râsıdlık etmek üzere Sadık Bey de vardı. Blériot XI model Muâvenet-i Milliye uçağı; Konya, Ulukışla, Adana, Humus ve Şam güzergâhını takip ederken, 27 Şubat 1914 günü Şam'ın Taberiye İlçesi yakınlarında düştü. Fethi ve Sadık Beyler, şehid oldular. Yine bu hâdiseden kısa bir müddet sonra Tayyâreci Nûri Bey, İstanbul'dan Kahire'ye bir askerî uçağımla hareket etmişti. Torosları aşıp Yafa'yı geçtikten sonra Mısır hava sahasına girmek üzereyken, 11 Mart 1914 günü uçağı düşmüş ve şehid olmuştur. İşte Suriye ve Mısır'da şehadet şerbeti içen bu ilk hava şehidlerimiz kabirleri, hâlihazırda Şam'da Selâhaddin Eyyûbî Türbesi haziresindedir.

Ardarda gelen bu acı haberler üzerine, hava şehidlerimiz hatırasını yaşatabilmek adına Fatih'te Belediye Dairesinin önündeki meydana bir şehidler abidesi inşa edilmesine karar verilir. Bu abi-

شهيدلر آبدەسى انشا ايديلمەسنە قرار ويريلير. بو آبدەنڭ تملنڭ آتيلمسى ايچون بر تورن دوزنلمسى پلانلانير. بو تورنڭ نە شكلدە دوزنلنە جگندن، وكيللرڭ، عيائلرڭ، مبعوثلرڭ و عسكرى هيئت و عسكرى قطعە ايله تورنە قاتيلاجقلرڭ نرە دە طوراجغنە قدر هر شى اڭ اينجە آيرينتيسنە قدر بليرلنمىشدى. بو تمل آتمە تورنى پروگرامنى حربىيە نظارتنڭ (ملى صاوغنە باقانلغى) ۳۰ مارت ۱۹۱۴ تاريخلى اوراقندن (۳۲۰۳۶۸/۴۲۷۲) اوگرنە بيليورز.

هوا شهيدلرى آبدەسى، معمار و داد تكلڭ اثريدر. آبدەنڭ قيريق بر ستون شكلندە اولمىسى، شهيدلرڭ ياريم قالان اوچوشلرىنى تمثيل ايتمكدهدر. مرمر ستونڭ اوزرنده برونزدن بر دفنە دالى واردر. طياره جيليرمز اگر قاھريە اولاشايلمش اولسەلردى، اولرە ويريلە جك مداليەنڭ بيوتولمىش حالى، ستونڭ ايكي طرفنە قونولمىشدر. آبدە ياقلاشيق ۷،۵ مترە يوكسكلگندەدر.

denin temelinin atılması için bir tören düzenlenmesi planlanır. Bu törenin ne şekilde düzenleneceğinden, vekillerin, ayanların, mebusların ve askerî heyet ve askerî kıt'a ile törene katılacakların nerede duracağına kadar her şey en ince ayrıntısına kadar belirlenmişti. Bu temel atma töreni programını Harbiye Nezaretinin (Millî Savunma Bakanlığı) 30 Mart 1914 tarihli evrakından (BOA, BEO, 4272/320368) öğrenebiliyoruz.

Hava Şehîdleri Âbidesi, Mimar Vedat Tek'in eseridir. Abidenin kırık bir sütun şeklinde olması, şehîdlerin yarım kalan uçuşlarını temsil etmektedir. Mermer sütunun üzerinde bronzdan bir defne dalı vardır. Tayyarecilerimiz eğer Kahire'ye ulaşabilmiş olsalardı, onlara verilecek madalyanın büyütmüş hâli, sütunun iki tarafına konulmuştur. Abide yaklaşık 7,5 metre yüksekliğindedir.

TEYYARE ŞEHİDLERİ ABİDESİ AÇILIŞ MERASİMİ HAKKINDA BELGE

Vesika no: BOA, BEO,
4272/320368

Tarih: 3 Cemaziyelevvel 1332 (30
Mart 1914)

Hû

(1) Harbiye Nezâreti

(2) Tahrîrât Dâiresi

(3) Tahrîrât Kalemi

(4) Tayyâre şühedâsı nâmına rezk
olunacak âbidenin vaz'-ı esâsı
merâsimi hakkında program:

(5) 1-Merâsim Fâtih Belediye Dâiresi
yanındaki mahall-i mahsûsda icrâ
edilecek ve takarrur edecek gün ve
sâat bir gün evvel gazetelerde ayrıca
i'lân olunacak

(6) 2-İki piyade ve bir süvari
bölüğüyle bir musika bandosu vakt-i
muayyenenden yarım sâat evvel mevki-i
merâsime gelmiş bulunacaktır

(7) 3-Tayyâre Mektebi Hey'et-i
Zâbitânî kâmilan merâsime iştirâk
edecektir.

(8) 4-Merâsimde bulunmasını arzu

eden zevât için Harbiye Nezâretince
icâb edenlere ma'lûmât-ı lâzime i'tâ
olunacaktır.

(9) 5-Vaz'-ı esâs Harbiye Nezâreti
tarafından icrâ edilecektir.

(10) 6-Hâzır bulundurulacak bir
Hocaefendi tarafından münâsib bir
duâ kırâetiyle şühedanın ruhlarına
Fâtîha ihdâ olunacaktır.

(11) 7-Duâyı müteâkib musika selâm
havasını terennüm edecek ve üç kere
duâ-yı Pâdişâhî edâ olunacaktır.

(12) 8-Merâsimde bulunacak
zevâtın yerleri me'mûrîn-i mahsûsa
tarafından irâe edilecektir

(13) 9-Mahall-i merâsimde hâzîrûn
dört cebhe üzerine tertib olumup bir
cebhede Vükelâ-yı Devlet ve A'yân
ve Meb'ûsândan, mukâbil cebhede
Hey'et-i Askeriye (14) üçüncü ceb-
hede Tayyâre Mektebi Hey'eti ve
musika ve mukâbil olan dördüncü
cebhede ricâl ve Me'mûrîn-i Mülkiye
ve İlmiye ahz-ı mevkî edeceklerdir.

(15) Bunlar hâricinde Asker-i

Şâhâne ve Me'mûrîn-i Zâbita saf-
beste-i ihtirâm olacaktır.

(16) Süvari asâkiri icâb eden yerler-
de bulunacaktır

(17) 10-Merâsime gelecek zevâtın
Me'mûrîn-i Askeriye cum'alık elbise
ile, Me'mûrîn-i Mülkiye "redingot"
ile geleceklerdir.

(18) 11-İşbu tertibâtın ve ma-
hall-i merâsimde emr-i inzibât
ve intizâmın icrâsına merkez
kumandanı me'mûrdur.

(19) Polis Jandarma ve Belediye

(20) Hey'et-i Askeriye

(21) Polis Jandarma ve Belediye

(22) Musika

(23) Mülkiye ve İlmiye

(24) Tayyâre Mektebi

(25) Polis Jandarma ve Belediye

(26) Vükelâ A'yân ve Meb'ûsân

(27) Polis Jandarma ve Belediye

(28) Kıt'a-i Askeriye

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

10

13

14

15

18

19

1

28

25

BEO

OSMANLIDA BELGE VE YAZI ÇEŞİTLERİ

HÂKİMİYETİN ZİRVESİNDE OSMANLI

H. HALİT ATLI

Osmanlı İmparatorluğu'nun en uzun süre tahtta kalan padişahı olan Kanuni Sultan Süleyman, 622 yıl hüküm süren devletin zirve dönemini temsil eder. Onun devrinde ülke toprakları 6,5 milyon km2den 15 milyon km2ye yükselmiştir. Yaşadığı 16. yüzyılı Türk asrı olarak tarihe geçiren Kanuni Sultan Süleyman ve devri, kendisinden sonraki padişahlar nazarında da en ideal padişah ve devir olarak kabul edilmiştir. O, dünyaya sadece askerî değil, politik, sosyal ve kültürel alanda da yön verdi. Döneminde yetişen ilim ve devlet adamları, kendi sahalarında Osmanlı medeniyetinin yetiştirdiği en kıymetli insanlar sayıldı. Sadrazam Pargalı İbrahim Paşa, Sokullu Mehmed Paşa, İbn-i Kemal Paşazade, Ebussuud Efendi, Barbaros Hayreddin Paşa, Piri Reis, Pir Sultan Abdal, Bâkî, Fuzulî, Ahmed Karahisari, Matrakçı Nasuh, Mimar Sinan gibi birçok değerli şahsiyet onun devrinde yaşadı. Sadece Mimar Sinan'ın 300'ün üzerinde eserinin olması ve sanat tekniği ve estetiğinin Osmanlı tarihi boyunca aşılması, devrinin büyüklüğünü göstermeye kâfidir.

46 yıllık saltanatında doğuda ve batıda birçok fetihler yapan Sultan Süleyman'ın üstünlüğü o günkü dünya devletlerince kabul edilmiş, bu durum belgelere de yansımıştır. Mesela 1533 yılında Avusturya Krallığı ile yapılan anlaşma, Arşidük Ferdinand'ın Osmanlı padişahını baba ve metbû tanıyacağını, ancak kardeş diye hitap edeceğini veziriazama denk sayıla-

bileceğini teyit etmekteydi. Uluslararası diplomaside hâkimiyet ve liderliğin nişanesi olan bir başka örnek de, 1526 yılında Kanuni'nin Fransa Kralı François'e (Fransuva) gönderdiği mektuptur.

O sıralarda ismi Roma-Cermen İmparatorluğu olan Alman devleti ile Fransa arasında 1525 yılında yapılan savaşta, Fransa Kralı I. François Alman İmparatoru Şarlken'e yenik düşmüş ve Madrid'de hapsedilmişti. Bunun üzerine kralın validesi Louise de Savoie, hem kendisinin hem de oğlunun yazdığı iki mektubu elçisi Jean Frangipani ile Sultan Süleyman'a göndermiş; oğlunun esaretten kurtarılmasını rica etmişti. Valide kraliçenin Kanuni'ye yazdığı mektubunda özetle şu ifadeler yer almaktaydı:

“Şimdiye kadar oğlumun halâsını Şarl'ın insaniyetine bırakmış idim. Hâlbuki ümidimiz olan insaniyeti icra etmedikten başka, oğlumun hakkında hakaret dahi etmektedir. İmdi, âlemin tasdik ettiği azamet ve şanınız ile oğlumu düşmanımızın pençe-i kahrından halâs ile azametinizi göstermenizi zat-ı şahane-nizden bilhassa niyaz ederim.”

Kral François ise mektubunda şunları kaleme almıştı:

“Dünyanın mamur yerlerinden birçok ülke ve beldenin hâkim ve pâdişahı ve bilcümle mazlumların sığınağı olan sultan-ı muazzam ve hakan-ı müfahham hazretlerine arzım budur ki; Macaristan Kralı Ferdinand'ın üzerine hücum ettiğinizde biz dahi himmet ve inayeti-nizle hâpisten halâs olup, İspanya

Kralı Şarlken'in üzerine hücum edip öcümüzü alırız. Siz ki şan sahibi şahlar şahısınız. Onun hakkından gelmeye yardım edilirse, bundan böyle iyilik bilen bir köle olacağım-dan şüphe buyrulmaya.”

Sultan Süleyman bu mektuplar üzerine, Fransa kralına yardım edip Macaristan'a sefer düzenleyeceğini bildiren nâme-i hümayûnunu bazı hediyelerle birlikte elçiye vermiştir. Elçi Fransa'ya varmadan François hâpisten kurtulmuş ve Kanuni'ye şükranlarını arz eden bir mektup daha göndermişse de, Osmanlı Devleti 1526 ve 1529 seferleriyle Alman İmparatorluğu'nun Avrupa üzerindeki baskısını bertaraf etmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman'ın, bugün aslı Fransa Milli Kütüphanesi'nde (Bibliothèque nationale de France) saklanan ve Ocak 1526 tarihli bu meşhur nâme-i hümayûnunu sizlerle paylaşıyoruz.

FRANSA KRALININ YARDIM TALEBİNE CEVABI NAME

BELGENİN TRANSKRİPSİYONU

Hazret-i azzet cellet kudretuhû ve alet kelimetuhûnun inâyeti ve mihr-i sipihr-i nübüvvet ahter-i burc-ı fütüvvet pîşvâ-yı zümre-i enbiyâ muktedâ-yı fırka-i asfiyâ Muhammed Mustafa'nın salla'llâhu aleyhi ve sellem mu'cizât-ı kesîret ü'l-berekâtı ve dört yârinın ki Ebûbekr ve Ömer ve Osmân ve Ali'dir rıdvânü'llâhi aleyhim ecma'in anlarının ervâh-ı mukaddesi mürâfakati ile.

SÜLEYMAN ŞAH BİN SELİM ŞAH HAN MUZAFFER DÂİMÂ

Ben ki sultânü's-selâtin ve burhânü'l-havâkin tâc-bahş-ı husrevân-ı rûy-ı zemîn zıllu'llâhi fi'l-aradîn, Akdeniz'in ve Karadeniz'in ve Rumeli'nin ve Anadolu'nun ve Karaman'ın ve Rum'un ve vilâyet-i Dulkadriye'nin ve Diyarbekir'in ve Kürdistan'ın ve Azerbaycan'ın ve Acem'in Şam'ın ve Haleb'in ve Mısır'ın ve Mekke'nin ve Medine'nin ve Kudüs'ün ve külliye diyâr-ı Arab'ın ve Yemen'in ve dahi nice memleketlerin ki âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmım enâra'llâhu berâhînehum kuvvet-i kâhireleriyle feth itdikleri ve cenâb-ı celâlet-meâbım dahi tiğ-ı ateşbâr ve şemşîr-i zafer-nigârım ile feth eylediğim nice diyârın sultânı ve pâdişâhı Sultân Bâyezîd Han oğlu Sultân Selîm Han oğlu Sultân Süleymân Han'ım. Sen ki Françe vilâyetinin Kralı Françesko'sun. Dergâh-ı selâtin-penâhıma yarar âdemin Frangi-pan ile mektûb gönderüp ve ba'zı ağız haberi dahi ısmarlayup memleketinize düşman müstevlî olup, el-ân habisde idüğünüz i'lâm idüp halâsınız husûsunda bu cânibden inâyet ve meded istid'â eylemişsiz. Her ne ki demiş isenüz benüm pâye-i serîr-i âlem-masîrime arz olunup alâ-sebîlî't-tafsil ilm-i şerîfim muhîr olup tamâm ma'lûm oldu. İmdi pâdişâhlar sınımak ve habs olunmak aceb değildir, gönlünüzü hoş tutup âzürde-hâtır olmayasız. Öyle olsa benim âbâ-i kirâmım ve ecdâd-ı izâmımız nevverâ'llâhu merkadehum dâimâ def'-i düşman ve feth-i memâlik için seferden hâlî olmayup biz dahi anların tarîkine sâlik olup her zamânda memleketler ve sa'b ve hasîn kal'alar feth eyleyüp gece ve gündüz atımız eyerlenmiş ve kılıcımız kuşanılmışdır. Hak subhânehû ve te'âlâ hayırlar müyesser eyleyüp meşîyyet ve irâdeti neye müt'e'allik olmuş ise vücûda gele. Bâkî ahvâl ve ahbâr ne ise mezkûr âdeminizden

16- istintâk olunup ma'lûmunuz ola, şöyle bilesiz. Tahrîren fî evâil-i şehri-âhirü'r-rebî'ayn li-seneti isnâ ve selâsîn ve tis'a-mie.

Be-makâm-ı Dârü's-saltanatü'l-aliyye Kostantiniyye el-mahmiyye el-mahrûse

BELGEDE GEÇEN KELİMELER

Azzet cellet kudretuhû: Kudreti yüce ve aziz olsun (Allah'ı tazim)

Alet kelimetuhû: Kelimesi yücelsin (Allah'ı tazim)

Mihr-i sipihr-i nübüvvet: Nübüvvet se-masının güneşi

Ahter-i burc-ı fütüvvet: Cömertlik burcu-nun yıldızı

Pîşvâ-yı zümre-i enbiyâ: Peygamberler zümresinin reisi

Muktedâ-yı fırka-i asfiyâ: İçi dışı temiz olanların önderi

Mu'cizât-ı kesîretü'l-berekât: Bereketi çok olan mucizeler

Rıdvânü'llâhi aleyhim ecma'in: Allah on-ların hepsinden razı olsun

Ervâh-ı mukaddese: Kutsal ruhlar

Mürâfakat: Yoldaşlık

Sultânü's-selâtin: Sultanların sultanı

Burhânü'l-havâkin: Hakanların delili

Tâc-bahş-ı husrevân-ı rûy-ı zemîn: Yer-yüzü hükümdarlarına padişahlık bahşe-den padişah

Zıllu'llâhi fi'l-aradîn: Allah'ın yerlerdeki gölgesi

Âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâmım: Kerem sahibi babalarım ve büyük atalarım

Enâra'llâhu berâhînehum: Allah onların delillerini, şahitlerini nurlandırın

Cenâb-ı celâlet-meâbım: Celal sahibi olan kendi tarafım

Tiğ-ı ateşbâr: Ateş yağdıran kılıç

Şemşîr-i zafer-nigâr: Zafer gösteren kılıç

Dergâh-ı selâtin-penâh: Sultanların sı-ğındığı kapı

Müstevlî: İstila eden

El-ân: Şu anda

İ'lâm: Bildirmek

Halâs: Kurtuluş

İnâyet: Yardım

İstid'â: Rica ile istemek

Pâye-i serîr-i âlem-masîr: Âlemin

karargâhı olan taht makamı

Alâ-sebîlî't-tafsil: Açıklandığı üzere

Muhîr: Kuşatan

Sınımak: Yenilmek, zayıf düşmek

Âzürde-hâtır: Hatırı kırılmak, incinmek

Nevverâ'llâhu merkadehum: Allah onla-rın kabirlerini nurlandırın

Memâlik: Memleketler

Hâlî: Boş, ıssız

Anların: Onların

Sâlik: Bir yolda giden

Sa'b: Zor

Hasîn: Sağlam

Meşîyyet: İrade, arzu

Müt'e'allik: Bağlı

Ahbâr: Haberler

İstintâk: Söyletmek, ifade almak

Tahrîren: Yazılarak (yazıldı anlamında)

Evâil: Ayın ilk on günü

Şehr-i âhirü'r-rebî'ayn: İki rebî'in sonun-cusu: Rebûlâhîr ayı

İsnâ ve selâsîn ve tis'a-mie: 932

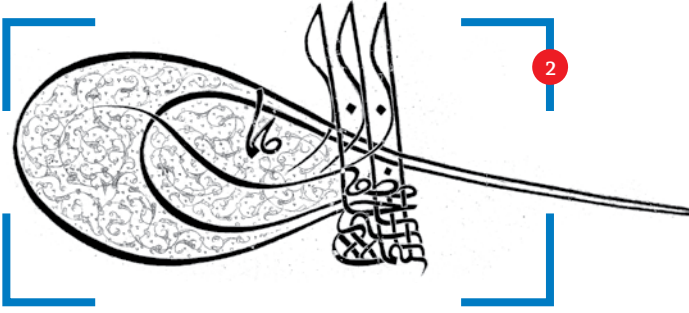
Dârü's-saltanatü'l-aliyye: Yüce saltanat

konağı

El-mahmiyye: Himaye edilmiş

El-mahrûse: Korunmuş

• Osmanlıca

1. Hamd ve Salavat ve Cihar-ı yâr-i Güzîn Efendilerimizin zıkr edildiği bölüm.

2. Divan-ı Hümayundan çıkan yazılar Divani denilen hat ile yazılmaktadır. Bu name de bu hat ile yazılmıştır.

3. Tekneli harflerin diğerlerine nispetle daha belirgin olduğunu görüyoruz.

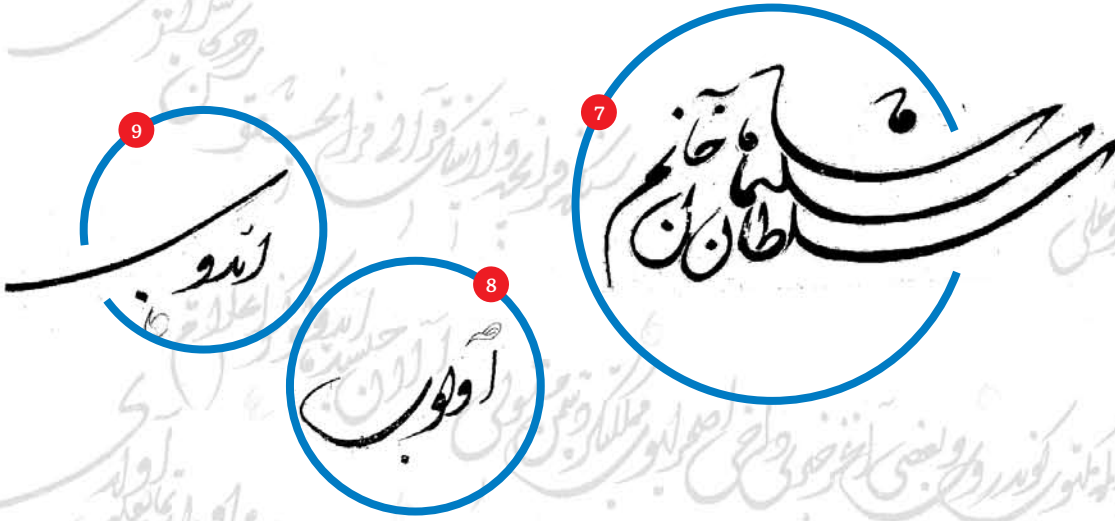
4. Aynı şekilde "Sin" gibi bazı harfler veya "Kef" harfinin ya keşidesi ya da sona geldiğinde kuyruk kısmının da uzatılarak yazıldı aşıkardır.

5. "Dal" harfinin "Vav" gibi fakat kafa kısmı daha çık ve farklı yazıldığını görüyoruz.

6. Kuyruklu harflerin yazı bütünlüğünde estetiği tamamlayacak şekilde yer yer farklı olacak surette yazıldığını da görebilirsiniz.

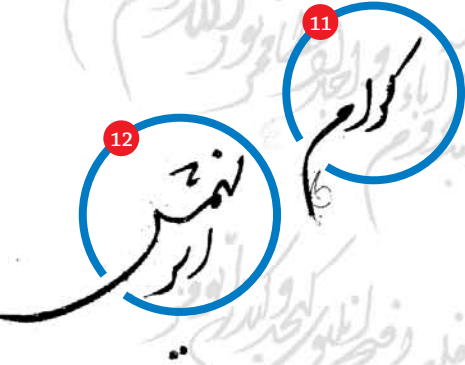
7. Name sahibi Sultan Süleyman'ın ismi ihtişamı gösterecek şekilde belirgin bir halde yazılmıştır.

8. “**Lam**” ve “**Vav**” harfinin birleşme şekline dikkat ediniz. “**Lam**” harfi daha önceki alışık olduğunuzdan farklı, değil mi?

9. Burada “**Be**” harfi son tarafı tamamlayacak şekilde yazılmış; diğer yerlerde de farklı harfler bu şekilde..

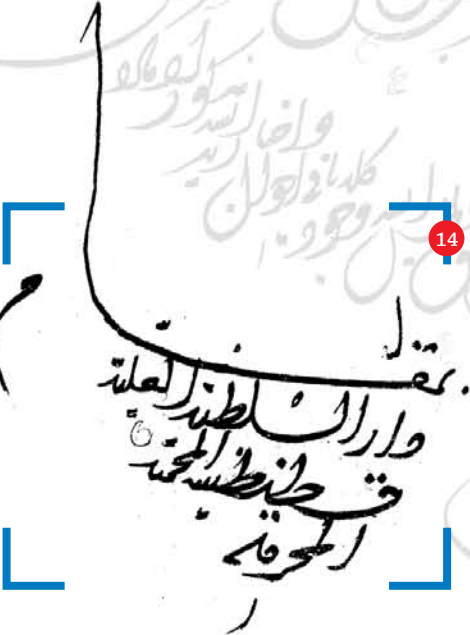
10. Sondaki müstakil yazılan “**He**” harfleri de içi dolu ve küçük olması hasebiyle adeta nokta gibi görünüyor :)

11. Sona gelen “**Mim**” harfleri de bütünlüğü tamamlayacak şekilde büyükçe yerleştirilmiş.

12. “**Şin**” harfinin sondaki yerleşmesini ve noktalarının nasıl güzel bir şekilde yerleştirdiğini görebiliyorsunuz...

13. Cenab-ı Hakk’ın ismi de diğer unsurlardan ayrı olarak belirgin bir şekilde yazılmıştır.

14. Bu bölümde de nereden yazıldığı “**be-makam**” ifadesi altında ifade edilmiştir.

HÜSN-İ HAT ÇALIŞMALARI

MESUD HIZARCI hizarcizade@gmail.com

- Harf ve kelime çalışmalarına devam ediyoruz. Silik harflerin üzerinden geçerken dikkatle yazmaya ve acele etmemeye çalışalım. Elinizin alışması ve yazınızın güzelleşmesi için bu dikkat ve sabır önemli olacaktır.

ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

ال با ج د ل ر ل ص ط ع ف ق ك م ن و ه ه ل ل ل ل

osmanlicadergi.com • Osmanlıca ۳۳

ÇORUM SAAT KULESİ

شه‌نشاہ زمان عبدالحمید خان کریمکارک
Şehinşâh-ı zamân Abdülhamîd Hân-ı keremkârın
فریقان کرآمدن حسن پاشای بی ہمتا
Ferikân-ı kirâmından Hasan Paşa-yı bî-hemtâ
بتون اوقاتنی وقف ایلدی احیای خیراته
Bütün evkâtını vakf eyledi ihyâ-yı hayrâta
موفق ایلسون هر دم آنی آمالنه مولا
Muvaffak eylesin her dem ânı âmâline Mevlâ
بو ساعت قلهسی از جمله خیرات کزینندن
Bu saat kulesi ezçümle hayrât güzîninden
یاپلدى یمن اوferله بو شهرى ایلدى احیا
Yapıldı yûmn-i evferle bu şehri eyledi ihyâ
چیقوب بر وقت اشرفده یازیلدى بانه تاریخ
Çıkub bir vakt-i eşrefde yazıldı bâbına tarih
بو میقات جللی یاپدی باق لطف حسن پاشا / ۱۳۱۲
Bu mikat-ı celîli yapıdı bak lûtf-ı Hasan Paşa / 1312

KELİMELE

Keremkâr: Cömert
Ferikân-ı kirâm: Şerefli kumandanlardan
Bi-hemtâ: Eşi bulunmaz, eşsiz, benzersiz
Evkât: Vakitler, zamanlar
İhyâ-yı hayrât: Hayırları canlandırma
Hayrât güzîn: Hayrı seçen
Yûmn-i evfer: Çok bereket
Mikat-ı celil: Bir iş için önceden belirtilen süre, tespit edilen vakit; Bir iş için önceden belirtilen, kararlaştırılan yer

TOKAT HATUNİYE GÜLBAHAR HATUN (MEYDAN) CAMİİ ŞADIRVANI

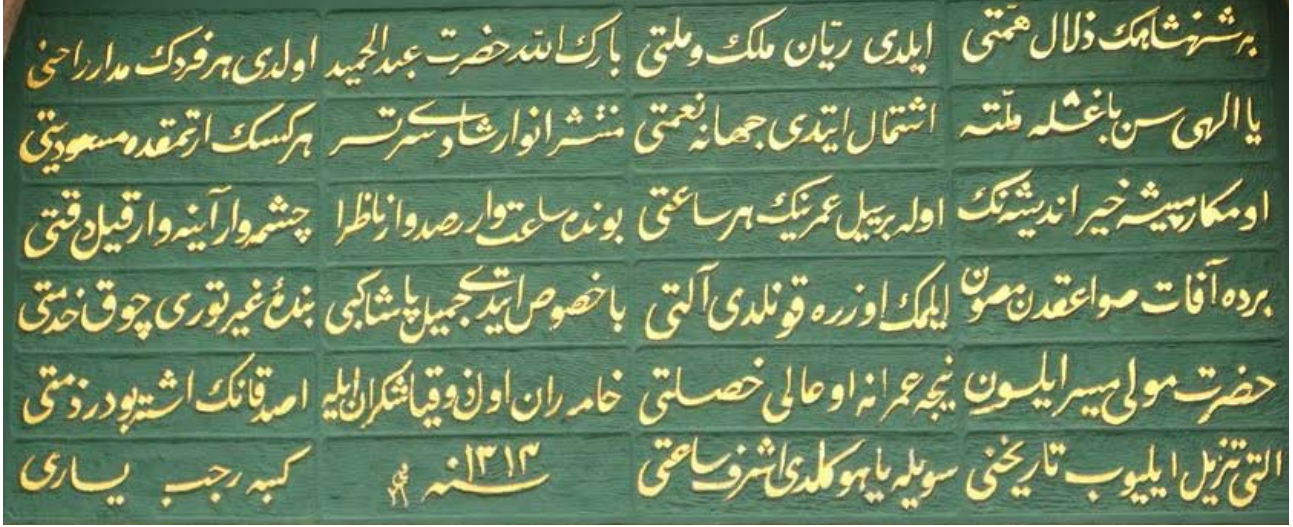

عمل محمد
Amel-i Muhammed
گلیگز نوش ایدیگز آب حیات
Geliniz nuş ediniz âb-ı hayat
حسن منظر کوثر آسا نغمت
Hüsn-i manzar kevser âsâ nagamat
آبدست آلسون پس صفا ایله عباد
Abdest alsın pes safa ile ibâd
خیر خواهانه ده ایرسون حسنات / سنه ۱۳۳۱
/ Sene 1331 Hayır-hâhâna da ersin hasenât

Nuş ediniz: içiniz / **Âb-ı hayat:** hayat suyu / **Hüsn-i manzar:** bu görünen güzel manzara / **Kevser âsâ nagamat:** Kevser ırmağının nağmeleri gibi / **Pes safa:** gönül hoşluğu / **İbâd:** kullar / **Hayır-hâhâna:** hayır arzulayana / **Hasenât:** güzellikler

ÇANAKKALE SAAT KULESİ KİTABESİ

اولدی هر فردڭ مدار راحتی Oldu her ferdin medâr-ı râhati	بارك الله حضرت عبد الحميد Bârekallâh Hazret-i Abdülhamîd	ایلدی ریان ملک و ملّتی Eyledi reyyân mülk ü milleti	بر شهنشاھک زلال ھمتی Bir şehinşâhın zülâl-i himmeti
هر کسک آرتقمده مسعودیتی Herkesin artmakta mes'ûdiyeti	منتشر انوار شادی سر تسر Münteshir envâr-ı şâdi ser-te-ser	اشتمال ایتدی جهانہ نعمتی İştîmâl etti cihâna ni'meti	یا الہی سن باغشله ملّتی Yâ İlâhî sen bağışla milleti
چشمه وار، آینه وار قیل دقتی Çeşme var, âyine var kıl dikkati	بونده ساعت وار، رصد وار ناظرًا Bunda sâat var, rasad var nâzırâ	اوله بر ییل عمرینک هر ساعتی Ola bir yıl ömrünün her sâati	او مکارمیشہ خیر اندیشہ نڭ O mekârim-pîşe hayr-endişenin
بندہ غیرتوری چوق خدمتی Bende-i gayret-veri çok hizmeti	با خصوص ایتدی جمیل پاشا کبی Bâ-husûs itdi Cemil Paşa gibi	ایلمک اوزره قونولدی آلتی Eylemek üzere konuldu âleti	بر ده آفات صواعقدن مصون Bir de âfât-ı savâ'ıkdan masûn
اصدقانک ایشته بودر ذمّتی Esdikânın işte budur zimmeti	خامه ران اول ذوقیا شکران ایله Hâme-rân ol zevkiyâ şükrân ile	نیجه عمرانه او عالی خصلتی Nice 'umrâna o âli hasleti	حضرت مولا میسر ایلسون Hazret-i Mevlâ müyesser eylesin
کتبه رجب یساری Ketebehû Receb Yesârî	سنه ۱۳۱۳ Sene 1313	سویله یا هو کلدی اشرف ساعتی Söyle yâ hû geldi eşref sâati	آلتی تنزیل ایلیوب تاریخینی Altı tenzîl eyleyüb tarihini

KELİMELER

Zülâl-i himmet: Latif ihsan

Reyyân: Suya kanmış, suya doymuş

medâr-ı râhat: Rahat kaynağı

İştîmâl: Şâmil olma, kaplama, içine alma, ihâta etme

Envâr-ı şâdi: Mutluluk nurları

Ser-te-ser: Baştan başa, hepsi

Mekârim-pîşe: Güzel ahlak

Hayr-endiş: Hayır düşünen

Rasad: Bir gök cismini, gökyüzündeki bir olayı âlet yardımıyla tâkip ederek inceleme işi, gözlem

Nâzırâ: Bakan

Âfât-ı savâ'ık: Yıldırım musibetinden

Masûn: Korunmuş

Bâ-husûs: Özellikle

Hâme-rân: Kalem oynatan

Asdikâ: Sâdik, samîmî, gerçek dostlar

Tenzil: (Matematikte) çıkarma, indirme

تاریخدن نوتلار

TARİHTEN NOTLAR

Çizen: Ahmet Çakıl

چیچکه قیامامه سی ÇİÇEĞE KIYAMAMASI

Üftâde hazretleri, bir gün mürîdân ile tenezzühe çıkmışlardı. Der-vişler, efendilerine takdim etmek üzere her biri birer demet çiçek topladılar. Hüdâyî Efendi de eline bir adet sapı kırılmış bir çiçek alarak geri döndü. Herkes hediyelerini şeyhleri Üftâde'ye takdim etmiş, Üftâ-de de kabul ile memnuniyetini izhar etmişti. Hz. Hüdâyî hediyesini verince Hz. Üftâde:

“Oğlum arkadaşlarınız demet demet çiçek getirdiler, siz bize bir tek çiçeği mi lâıyk gördünüz?” buyurdu. Hüdâyî de (ks):

“Efendimize ne takdîm etsek azdır; fakat hangi bir çiçeği ko-parmak için el uzattımsa tesbihini işiterek elimi çektim. Ancak sapının kırılmasından dolayı bu çiçeği tesbihinden kalmış gördüm. Bunu bir takdime olmak üzere huzûr-ı alilerinize getirdiğim malum-u mürşidâneleridir.” zarif ve latif cevabını vererek şeyhinin bir kat daha muhabbet ve teveccühünü kazandı.

افتاده حضرتلری، بر کون مریدان ایله تنزهه چیقمشلردی. درویشلر، افندیلرینه تقدیم ایتمک اوزره هر بری برر دمت چیچک طویلا دیلر. هدایی افندی ده الله بر عدد صایی قیریلمش بر چیچک آلاق کری دوندی. هرکس هدیهلرینی شیخلری افتادهیه تقدیم ایتمش، افتاده ده قبول ایله ممنونیتنی اظهار ایتمشدی.

حضرت هدایی هدیله سنی ویرنجه حضرت افتاده:

“اوغلم آرقداشلریگز دمت دمت چیچک کتیردیلر، سز بزه بر تک چیچکیمی لایق کوردیگز؟” بویوردی. هدایی ده (ق س):

“افندیمه نه تقدیم ایتسهک آذر؛ فقط هانگی بر چیچکی قویارمق ایچون ال اوزاتمسه تسبیحنی ایشیتهرک المی چکدم. آنجق صاپنک قیریلمه سندن طولایی بو چیچکی تسبیحندن قالمش کوردم. بونی بر تقدیمه اولق اوزره حضور عالیلریگز کتیردیگم معلوم مرشدانه لریدر.” ظریف و لطیف جوابنی ویره رک شیخنک بر قات داها محبت و توجهنی قازاندی.

ERMENİ ÇOCUKLAR / ارمنی چوققلر

“Savaş sırasında Ermeni fedailerini bazı yerlerde çoluk çocuğu kesiyorlardı. Buna karşı Ermenilerin çocukları da bazen öldürülüyordu. Bediüzzaman’ın bulunduğu nahiyeye binlerle Ermeni çocuğu toplanmıştı. Molla Said askerlere, “Bunlara ilişmeyiniz!” diyerek onları koruyarak serbest kalmalarına imkân hazırladı. Onlar da, Rusların içerisindeki ailelerinin yanına döndüler.

Bu hareket Ermeniler için büyük bir ibret dersi olup, Ermeniler bu hareketle Müslümanların ahlakına hayran kalmışlardı. Bu hâdise üzerine, Ruslar bizi istila ettiklerinde, fedai komitelerin reisleri Müslüman çoluk çocuğunu kesmek âdetini bırakıp, “Madem Molla Said bizim çoluk çocuklarımızı kesmedi, bize teslim etti; biz de bundan sonra Müslümanların çocuklarını kesmeyeceğiz” diye ahdettiler. Molla Said, bu suretle o havalideki binlerle masum çocukların felaketten kurtulmasını temin etmiş oldu.”

“صواش صیره سنده ارمنی فدائیلری بعض یرلرده چولوق چوجغی کسیورلردی. بوڭا قارشى ارمنیلرڭ چوجقلری ده بعضاً ئولدیرولولویوردی. بدیع الزمانڭ بولوندیغی ناحیه یه بیگلرله ارمنی چوجغی طوپلانمیشدی. ملا سعید عسکرلره، ”بونلره ایلیشمه یڭز!“ دییه رک اونلری قورو یارق سربست قالمه لرینه امکان حاضرلادی. اونلر ده،

روسلرڭ ایچریسینده کی عائله لرینڭ یانته دوندیلر.

بو حرکت ارمنیلر ایچون بیوک بر عبرت درسی اولوب، ارمنیلر بو حرکتله مسلمانلرڭ اخلاقنه حیران قالمشلردی. بو حادثه اوزرینه، روسلر بزی استیلا ایتدکلرینده، فدائی قومیتلرڭ رئیسلیرى مسلمان چولوق چوجغنی کسمک عادتنی بیراقوب، ”مادام ملا سعید بزم چولوق چوجقلریمیزی کسمه دی، بزه تسلیم ایتدی؛ بزه بوندن صوڭره مسلمانلرڭ چوجقلرینی کسمیه جڭز“ دییه عهد ایتدیلر. ملا سعید، بو صورتله او حوالیده کی بیگلرله معصوم چوجقلرڭ فلاکتدن قورتولمه سنی تأمین ایتمش اولدی.

FATİH SULTAN MEHMET / فاتح سلطان محمد

Fatih Sultan Mehmed'in bahçıvanlığa özel bir merakı vardı. Bu meslekte iddialıydı ve bu yüzden boş vakitlerinin çoğunu bahçıvanlığa ayırır, bundan da büyük bir haz duyardı. Seferler arasında kalan zamanlarında Topkapı Sarayı ve diğer sarayların bahçelerinde çalışmaktan zevk alırdı. Ayrıca ok için parmağa takılan yüzükler, kemer tokaları ve kılıç kınları imalatı da elinden gelirdi.

Fatih Sultan Mehmed'in bahçıvanlığa özel bir merakı vardı. Bu meslekte iddialıydı ve bu yüzden boş vakitlerinin çoğunu bahçıvanlığa ayırır, bundan da büyük bir haz duyardı. Seferler arasında kalan zamanlarında Topkapı Sarayı ve diğer sarayların bahçelerinde çalışmaktan zevk alırdı. Ayrıca ok için parmağa takılan yüzükler, kemer tokaları ve kılıç kınları imalatı da elinden gelirdi.

HOCA'NIN ZERAFETİ / خواجەنڭ ظرافىتى

Akşehir'e hünerli bir hattat gelir. Hoca mühür kazdırmak ister fakat hakkâk her harfini üç akçeye kazırmaktadır. Hoca ismini, ikinci adını hesap eder, bakar hayli pahalıya mal olacak. Yalnız ismini oyduurmaya karar verir. Hem de ucuz kazdırmak için bir yol düşünüp Hakkâka gider. Aralarında şöyle bir konuşma geçer:

Hoca:

—Bana bir mühür kaz, der.

Hakkâk ismini sorar. Hoca:

—Has, der. Hakkâk:

—Bu ne biçim isim? der. Hoca:

—Nene lazım işte öyle bir isim, sen kaz, diyerek bir de ince söz sarf eyler.

Hakkâk 'Has' harflerini yazıp da tam noktayı koyacağı sırada Hoca,

—Rica ederim, noktayı başa koyma da sin'in kâsesine koy, der.

Hakkâk, Hoca'nın zarafetini takdir edip mührü kendisine hediye eder.

آق شهرة هنرلى بر خطاط كلير. خواجە مهر قازديرمق ايستر فقط حَقَّاق هر حرفنى اوج آقچه يه قازيتمقده در. خواجە اسمنى، ايكنجى آدينى حساب ايدر، باقار خيلى بهالى يه مال اولاجق. يالڭز اسمنى اويديرمه يه قرار ويرر. هم ده اوجوز قازديرمق ايچون بر يول دوشونوب حَقَّاقه كيدر. آرالرنده شويله بر قونوشمه كچر:

خواجە:

—بڭا بر مهر قاز، دير.

حَقَّاق اسمنى صورار. خواجە:

—خس، دير. حَقَّاق:

—بو نه ييچيم اسم؟ دير. خواجە:

—نه گه لازم ايسته اويله بر اسم، سن قاز، ديههرك بر ده اينجه سوز صرف ايلر.

حَقَّاق 'خس' حرفلرينى يازوب ده تام نقطه يي قوياجغى صيره ده خواجە،

—رجا ايدر، نقطه يي باشه قويما ده سينڭ قاصه سنه قو، دير.

حَقَّاق، خواجەنڭ ظرافتىنى تقدير ايدوب مهرى كنديسنه هديه ايدر.

سلطان احمدڭ وفاتنى حس ایتىمى

SULTAN AHMED'İN VEFATINI HİSSETMESİ

Sultan 1. Ahmed (1590-1617), kalbi hayatının derinliği olan oldukça muttaki bir Osmanlı Padişahıdır. Bahti mahlasıyla Peygamber Efendimiz (sav) sevgisini ve bağlılığını ifade eden çok içli şiirleri vardır:

“N’ola tacım gibi başımda götürsem daim. Kadem-i resmini ol hazret-i şab-i Resül’ün.”

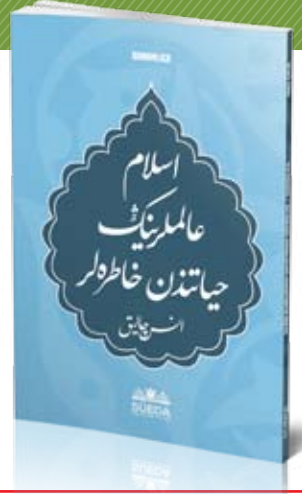
İşte bu ince ruhlu Osmanlı sultanının vefat etmeden bir gün önce huzurunda bulunan mabeynci Mustafa, Ahmed Han’ın odada muhatasını göremediği kimselelere karşı dört defa “Ve aleyküm selam” dediğine şahit oldu. Mabeynci, bir mana veremediği bu garip davranışların sebebini Sultanına sorduğunda, Sultan Ahmed Han şu cevabı verdi: “O anda Hazret-i Ebu Bekir-i Sıddık, Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman ve Hazret-i Ali Efendilerimiz geldiler ve bana; ‘Sen, dünya ve ahiretin sultanlığını kendine toplamışsın. Yarın Resulullah (sav) Efendimizin yanında olacaksın’, buyurdular.” Gerçekten de bu Hak dostu, denildiği gibi ertesi gün vefat ederek sevdiklerine kavuştu.

سلطان برنجی احمد (۱۵۹۰-۱۶۱۷)، قلبی حیاتنڭ درینلگی اولان، اولدقجه متقی بر عثمانلی پادشاهیدر. بحتی مخلصیه پیغمبر افندیمر (صعو) سوگیسنی و باغلیغنی افاده ایدن چوق ایچلی شعرلری واردر: “نوله تاجم کبی باشمده کوتورسه م دائم. قدم رسمنی اول حضرت شاپ رسولڭ.”

ایشته بو اینجه روحلی عثمانلی سلطاننڭ وفات ایتمه دن بر کون اوڭجه حضورنده بولونان مابینجی مصطفی، احمد خانڭ اوطه ده مخاطبنی کوره مدیگی کیمسه لره قارشى درت دفعه “و علیکم سلام” دیدیگنه شاهد اولدی. مابینجی، بر معنا ویره مدیگی بو غریب داورانیشلرڭ سببنی سلطانه صورتیغنده، سلطان احمد خان شو جوابی ویردی: “او آنده حضرت ابو بکر صدیق، حضرت عمر، حضرت عثمان و حضرت علی افندیلریمر کلدیلر و بڭا؛ ‘سن، دنیا و آخرتڭ سلطانلغنی کندینه طویلامشسڭ. یارین رسول الله (صعو) افندیمرڭ یاننده اولاجقسڭ، بویوردیلر.” کرچکدن ده بو حق دوستی، دینیلدیگی کبی ایرته سی کون وفات ایدرک سودکلرینه قاووشدی.

ÖDÜLLÜ BULMACA

Aşağıdaki tabloda her satırda harfler karışık olarak verilmiştir. Her satırdaki bu harflerden anlamlı birer kelime üreterek sağ taraftaki boş kutulara yazalım. Boş kutuların sağ tarafında kelimenin kaç harf olduğu yazılmıştır. Yani satırlarda fazladan harfler de bulunmaktadır. Boş kutular bittikten sonra o sütundaki kelimeleri yukarıdan aşağıya bir satır üzerinde yazdığınızda bir cümle oluşacaktır. Cümle, **Yavuz Sultan Selim'e ait sözdür.** Bu cümleyi **25 Şubat'a kadar** mektup@osmanlicadergi.com posta adresine gönderiniz. Doğru cevabı gönderenler arasında yapılacak kur'a ile ilk beş takipçimize "**Osmanlıca İslâm Alimlerinin Hayatından Hatıralar**" kitabı hediye edilecektir.

CÜMLE:

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

____ / ____ / ____

ت	ر	و	ل	ی	ل	د	_____	7
ی	ذ	ا	غ	ن	ق	ی	_____	5
ث	ء	م	و	ت	ض	ک	_____	3
ژ	ط	ر	ک	خ	ن	ا	_____	5
ن	د	ب	ل	ه	آ	ت	_____	6
ج	ش	و	ن	ه	ر	ی	_____	4
م	ر	غ	ح	ک	و	ر	_____	5
ی	ف	ط	ت	غ	ظ	ل	_____	5
ر	ا	ت	ی	ا	ت	ی	_____	5

HİKÂVE NİHAİ

OSMANLICIYI ÖĞRENME

Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisine
çıkaranlara hizmet edenlere şükranlarımı arz
eder muafikatiniz deusmine dua ederim.
Emekli öğretmen Kazım Fatma Akyal sağımda
iki senedir derginizi ıstiyakla okuyar. Sırlere
Dua ediyorum. Eşadımın bu emsalsiz kızılere
sundunuz dergiyile hizmetiniz çok gerindedir.
Okuyucularınızı tebrik eder muafakiyetlerini
dilerim.

16.01.2017

Durak Duruer

1932 doğumlu bir erenafim

Siz de hikâyenizi paylaşabilirsiniz

En güzel hikaye, yaşanmış olandır. Tarih ve kültürü ile bağ kuranlarımız hikayelerini ve dergimiz hakkındaki kanaatlerini bizlerle paylaşıyorlar ve bizlerin şevkini artırıyorlar. Siz de hikayenizi ve kanaatlerinizi okuyucularımızla paylaşmak isterseniz, dergimizle çekilmiş fotoğrafınız ve yazınızı aşağıdaki mail adresine gönderebilirsiniz.

e-posta adresi: mektup@osmanlicadergi.com

Osmanlıca
Eğitim ve Kültür Dergisi

İSME ÖZEL
OSMANLICA MÜHÜR
VE ORJİNAL HEDİYELİK ÜRÜNLER

kitap Damgası[®]

kitapdamgasi.com

/kitapdamgasi

535 868 1869